
**CONSEIL DE
L'EUROPE**

**EIROPAS
PADOME**

**COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EIROPAS CILVĒKTIESĪBU TIESA**

PIRMĀ NODAĻA

LIETA "ANGELOVA PRET BULGĀRIJU"

(Pieteikums Nr. 38361/97)

SPRIEDUMS

STRASBŪRA

2002. gada 13. jūnijā

GALĪGĀ REDAKCIJA

13.09.2002.

Šis spriedums kļūs galīgs Konvencijas 44. panta 2. punktā minētajos apstākļos.

Lietā “Angelova pret Bulgāriju”

Eiropas Cilvēktiesību tiesa (Pirmā nodaļa), sanākusi kā palāta šādā sastāvā:

H. L. Rozakis [*C. L. Rozakis*], priekšsēdētājs,

Dž. Bonello [*G. Bonello*],

P. Lorensens [*P. Lorenzen*],

N. Vajiča [*N. Vajić*],

S. Botučarova [*S. Botoucharova*],

V. Zagrebeļskis [*V. Zagrebelsky*],

E. Šteinere [*E. Steiner*], tiesneši,

un E. Fribergs [*E. Fribergh*], nodaļas sekretārs,

apspriedušies slēgtā sēdē 2002. gada 23. maijā,

pasludina šo spriedumu, kas pieņemts attiecīgajā datumā.

PROCEDŪRA

1. Lieta ierosināta, ņemot vērā pieteikumu (Nr. 38361/97) pret Bulgārijas Republiku, ko saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk tekstā — “Konvencija”) bijušo 25. pantu Eiropas Cilvēktiesību komisijā (turpmāk tekstā — “Komisija”) 1997. gada 20. septembrī iesniedza Bulgārijas pilsoņe Asja Angelova [*Assya Anguelova*] (turpmāk tekstā — “pieteikuma iesniedzēja”).

2. Pieteikuma iesniedzēju, kurai tika piešķirta juridiskā palīdzība, pārstāvēja Sofijā praktizējošs jurists J. Grozevs [*Y. Grozev*]. Bulgārijas valdību (turpmāk tekstā — valdība) pārstāvēja tās Tieslietu ministrijas pārstāves V. Džidževa [*V. Djidjeva*] un G. Samarasa [*G. Samaras*].

3. Pieteikuma iesniedzēja apgalvoja, ka policijas darbinieki slikti izturējušies pret viņas dēlu un tāpēc dēls miris, ka policija nav nodrošinājusi viņas dēla ievainojumu pienācīgu ārstēšanu, ka iestādes nav veikušas efektīvu izmeklēšanu, ka viņas dēla turēšana apcietinājumā bijusi nelikumīga, ka viņai nav bijuši efektīvi tiesiskās aizsardzības līdzekļi un ka romu/čigānu izcelsmes dēļ pret viņas dēlu notikusi diskriminācija.

Pieteikuma iesniedzēja savu sūdzību pamatoja ar Konvencijas 2., 3., 5. un 13. pantu.

4. Pieteikums iesniegts Tiesā 1998. gada 1. novembrī, kad stājās spēkā Konvencijas Protokols Nr. 11 (Protokola Nr. 11 5. panta 2. punkts).

5. Pieteikumu nodeva Tiesas Ceturtajai nodaļai (Reglamenta 52. panta 1. punkts).

6. Ar 2000. gada 6. jūnija lēmumu, ņemot vērā visus pušu apsvērumus par lietas pieņemamību un būtību, palāta, kas minētajā nodaļā izveidota atbilstīgi Reglamenta 26. panta 1. punktam, atzina pieteikumu par pieņemamu. [*Sekretariāta piezīme*. Tiesas lēmumu var saņemt sekretariātā].

---

7. Tiesa 2001. gada 1. novembrī mainīja savu nodaļu sastāvu (Reglamenta 25. panta 1. punkts). Šīs lietas izskatīšana tika uzticēta jaunizveidotajai Pirmajai nodaļai (Reglamenta 52. panta 1. punkts).

8. Apspriedusies ar pusēm, minētajā nodaļā izveidotā palāta nolēma, ka tiesas sēde jautājuma izskatīšanai pēc būtības nav vajadzīga (Reglamenta 59. panta 2. punkts *in fine*). Pieteikuma iesniedzēja sniedza apsvērumus par lietas būtību, turpretī valdība tādus apsvērumus nesniedza (Reglamenta 59. panta 1. punkts).

I. LIETAS APSTĀKĻI

9. Pieteikuma iesniedzēja Asja Angelova ir Bulgārijas pilsoņe, dzimusi 1959. gadā un dzīvo Razgradā.

10. 1996. gada 29. janvārī viņas 17 gadus vecais dēls Angels Zabčekovs [*Anguel Zabchekov*], ko policija turēja aizdomās par zādzībām, mira pēc tam, kad tika aizturēts par zādzības mēģinājumu un vairākas stundas bija pavadījis apcietinājumā policijas iecirknī Razgradā. Prokuratūras veiktajā izmeklēšanā tika secināts, ka nāves cēlonis bija nejaušs ievainojums, ko A. Zabčekovs guvis pirms aizturēšanas. Pieteikuma iesniedzēja apstrīdēja šo secinājumu.

Pieteikuma iesniedzēja norādīja, ka viņa un viņas mirušais dēls ir romu/čigānu etniskās grupas piederīgie.

A. Liecība par A. Zabčekova darbībām 1996. gada 28. janvārī

11. Saskaņā ar vairāku liecinieku liecībām 1996. gada 28. janvārī A. Zabčekovs daļu dienas veicis gadījumdarbus kaimiņam. Vakarā viņš kādu laiku bijis mājās un pēc tam izgājis kopā ar māsu, viņas draugu un savu draugu M. Vakara lielāko daļu viņš kopā ar šiem cilvēkiem pavadījis vietējā bārā. Viņš lietojis alkoholu.

Aptuveni plkst. 22.30–23.30 A. Zabčekova māsa ar draugu aizgājusi no bāra, bet viņš ar M. palicis bārā. Bāru drīz pēc tam slēdza. M. liecināja, ka pēc tam viņš kopā ar A. Zabčekovu izgājis no bāra, viņi atvadījušies pie izejas un M. devies mājās.

Visi liecinieki (bāra īpašnieks, persona, pie kuras A. Zabčekovs tajā dienā bija strādājis, viņa māsa un viņas draugs, kā arī A. Zabčekova tēvs, kas bija mājās, kad viņa dēls pirms došanās uz bāru iegriezās mājās) vienprātīgi apgalvoja, ka viņš bijis pilnīgi vesels, ka uz viņa ķermeņa nav bijuši redzami ievainojumi, ka viņš nav iesaistījies nevienā strīdā vai kautiņā un ka viņš lietojis alkoholu.

B. Notikums Beli Lomas ielā un A. Zabčekova arests

12. 1996. gada 29. janvārī ap pusnakti I. A. kundze, kas mita daudzdzīvokļu namā Beli Lomas ielā Razgradā, no sava balkona pamanīja vīrieti, ko vēlāk identificēja kā A. Zabčekovu, staigājot ap stāvvietās novietotajām automašīnām, pieliecoties pie tām un “darot kaut ko”. I. A. piezvanīja kaimiņienei I. M. Abas sievietes no saviem balkoniem uzsaukušas A. Zabčekovam un vaicājušas, ko viņš dara. Tajā brīdī uz ielas parādījies seržants Mutafovš [*Mutafov*] (turpmāk tekstā — “C”), policijas darbinieks, kas tajā dienā nepildīja dienesta pienākumus, un jauns vīrietis (turpmāk tekstā — “D”); arī viņi bija tā paša daudzdzīvokļu nama iemītnieki, un kaimiņienes vērsušās pie viņiem.

---

13. A. Zabčekovs mēģinājis bēgt, un C sekojis viņam. Šķiet, ka pakaļdzīšanās turpinājusies vienu vai divas minūtes. Tad D un abas viņa kaimiņienes pamanījušas aiz stūra parādāmiešus C, viņš turējis A. Zabčekovu un vedis viņu atpakaļ uz ēkas ieeju. Liecinieki stāstīja, ka zeme bija klāta ar sniegu.

14. Vēlāk C stāstīja, ka, mēģinādams aizbēgt, A. Zabčekovs paslīdējis un pakritis, taču ātri piecēlies. To apstiprināja I. A. un I. M., kas skatījās no saviem balkoniem. Viņas liecināja, ka A. Zabčekovs pakritis uz kāda zāles laukumiņa. Tomēr D, kas palika uz ielas un arī redzēja incidentu, stāstīja, ka nevienā brīdī pirms A. Zabčekovu aresta nav redzējis viņu krītam. Viņš atkārtoja šo apgalvojumu konfrontācijā ar pārējiem lieciniekiem.

15. C bija vienīgais liecinieks notikumiem no brīža, kad viņš ar A. Zabčekovu nogriezās aiz stūra, līdz brīdim, kad viņi no jauna parādījās ēkas priekšā Beli Lomas ielā. C apgalvoja, ka A. Zabčekovs vēl divas reizes paslīdējis un pakritis. Tāpēc C varējis viņu panākt, un, kad A. Zabčekovs atkal pieslējies kājās un sācis skriet, C viņu paklupinājis, A. Zabčekovs nokritis uz zemes un C viņam uzklupis. Tad C satvēris A. Zabčekovu aiz rokas un atvedis viņu atpakaļ. Jautāts precīzi nosaukt ķermeņa daļu, uz kuras A. Zabčekovs nokritis, C atbildēja, ka jaunietis nokritis uz sejas. C nevarēja atcerēties, vai A. Zabčekovs aizsargājis seju ar rokām. C arī norādīja, ka viņam bijis grūti skriet un aizturēt A. Zabčekovu, jo viņam bijusi savainota kāja un atraisījušās kurpju auklas.

16. Seržants Dimitrovs [*Dimitrov*] (turpmāk tekstā — “G”), viens no policistiem, kas ieradās vēlāk, liecināja šādi: “Kad mēs ieradāmies notikuma vietā, [C] mums stāstīja, ka viņš mēģinājis aizturēt A. Zabčekovu, bet viņš meties bēgt un divas vai trīs reizes pakritis, un, ja viņš nebūtu pakritis, C nebūtu varējis viņu panākt.”

C. Notikumi laikā no A. Zabčekova apcietināšanas līdz policijas ierašanās brīdim

17. Liecinieki vienprātīgi apgalvoja, ka tad, kad C vedis A. Zabčekovu atpakaļ uz daudzdzīvokļu nama ieeju, A. Zabčekovs paslīdējis un pakritis. Pretrunas bija par to, kā tas precīzi bija noticis. I. M., kas incidentu novēroja no balkona, stāstīja, ka tad, kad C un A. Zabčekovs atkārtoti parādījās aiz ēkas stūra, A. Zabčekovs paslīdējis, pakritis un apvēlies. Turpretī D stāstīja, ka A. Zabčekovam paslīdējusi kāja un viņš nokritis uz sēžamvietas. C apgalvoja, ka A. Zabčekovs patiesībā tikai paslīdējis, bet nav nokritis, jo C viņu turējis.

18. C stāstīja, ka viņš nav sitis A. Zabčekovam un nav redzējis, ka kāds viņam sistu. To apliecināja I. A. un I. M. I. M., kam arī piederēja viena no stāvvietā novietotajām automašīnām, paskaidroja, ka viņa tiešām redzējusi A. Zabčekovu vārtāmiens uz zemes, kad C vedis viņu atpakaļ pēc pakaļdzīšanās, taču norādīja, ka nav redzējusi nevienu, kas viņu spārdītu vai sistu. D nenorādīja, vai viņš redzējis kādu, kas sistu A. Zabčekovam.

19. C arī norādīja, ka, atrodoties ciešā saskarē ar A. Zabčekovu pēc viņa aizturēšanas, C nav manījis asins pēdas un nobrāzumus uz A. Zabčekova sejas. Viņš piebilda, ka mati daļēji noseguši A. Zabčekova pieri un ka viņa sejas krāsa bijusi tumša. D stāstīja, ka viņš nav manījis asinis vai nobrāzumus uz A. Zabčekova sejas. Viņš piebilda, ka A. Zabčekovs odis pēc alkohola.

20. Aizturējis A. Zabčekovu, C palūdza I. M. izsaukt policiju, ko viņa izdarīja ap plkst. 00.20. Pēc tam viņa palikusi savā dzīvoklī.

---

21. C, D un A. Zabčekovs, šķiet, kādas desmit vai divdesmit minūtes gaidījuši pie daudzdzīvokļu nama ieejas. Šķiet, ka I. A., kas stāvēja uz sava balkona, nevarēja redzēt ieeju.

22. Liecinieku liecībās ir maz informācijas par to, vai līdz policijas atbraukšanai A. Zabčekovs un kāds no lieciniekiem sarunājušies. Daži liecinieki norādīja, ka A. Zabčekovs murminājis kaut ko tikko saprotamu. I. M., kas skatījās no sava balkona, stāstīja, ka A. Zabčekovs vairākas reizes atkārtojis, ka ir piedzēries. I. A., I. M. un C stāstīja, ka tad, kad pēc aizturēšanas A. Zabčekovs pakritis uz zemes, C viņam teicis: “Celies augšā, es tevi nevilksu.” D apgalvoja, ka viņš nav dzirdējis izrunājam šādus vārdus. Nevienā no liecinieku liecībām nav norādīts, vai C vai D runāja ar A. Zabčekovu laikā, kad viņi vieni paši kopā ar viņu bija pie daudzdzīvokļu nama ieejas.

23. Liecībā, ko C sniedza 1996. gada 29. janvārī, viņš teica, ka pēc tam, kad policijas darbinieki kopā ar A. Zabčekovu aizbrauca, vietā, kurā D, A. Zabčekovs un viņš gaidīja policijas ierašanos, viņš atradis uzgriežņu atslēgu. C nodomājis, ka tai jābūt A. Zabčekova uzgriežņu atslēgai, jo tās izmērs atbilda tādas uzgriežņu atslēgas izmēram, ar ko noņem automašīnas akumulatoru. Savā liecībā C paskaidroja, ka viņš paturējis uzgriežņu atslēgu un nodevis to izmeklētājam 1996. gada 29. janvāra rītā, kad pēc A. Zabčekova nāves viņš izsaukts uz policijas iecirkni. Tomēr 1996. gada 31. janvārī sniegtajā liecībā seržants Atanasovs [*Atanassov*] (turpmāk tekstā — “H”), kas dežurēja policijas iecirknī, kad tajā tika ievests A. Zabčekovs, norādīja, ka viņš uzgriežņu atslēgu pamanījis uz galda policijas iecirknī ne vēlāk kā plkst. 1.30, īsi pēc A. Zabčekova ierašanās. Konfrontācijā ar citiem policijas darbiniekiem 1996. gada 26. aprīlī H atcerējās, ka patiesībā viņš uzgriežņu atslēgu pirmo reizi ieraudzījis vēlāk.

D. Policijas ierašanās Beli Lomas ielā

24. Kad vietējā policijas iecirknī tika saņemts zvans, uz norādīto adresi tika nosūtīta patruļas automašīna ar diviem policijas darbiniekiem, seržantu Penčevu [*Penchev*] (turpmāk tekstā — “A”) un seržantu Koļevu [*Kolev*] (turpmāk tekstā — “B”). Kad policijas darbinieki ieradās, viņi redzēja C un A. Zabčekovu pie daudzdzīvokļu nama ieejas. Arī D stāvēja netālu.

25. A pazina A. Zabčekovu, kuru viņš zināja kā aizdomās turamo vairākās nenoslēgtās zādzību izmeklēšanas lietās, un uzrunāja viņu uzvārdā. A uzlika viņam roku dzelžus. A un daži citi policijas darbinieki vēlāk apgalvoja, ka tajā brīdī A brīdinājis pārējos uzmanīties, jo A. Zabčekovs sirgst ar “smadzeņu slimību”.

26. Drīz pēc tam ieradās otra policijas automašīna ar trim policijas darbiniekiem, seržantu Ignatovu [*Ignatov*] (turpmāk tekstā — “E”), seržantu Georgijevu [*Georgiev*] (turpmāk tekstā — “F”) un seržantu Dimitrovu [*Dimitrov*] (turpmāk tekstā — “G”). Pēc tam policijas darbinieki sāka pārmeklēt teritoriju, lai atrastu liecības par A. Zabčekova mēģinājumiem uzlauzt automašīnas. Kādā brīdī A pieveda A. Zabčekovu pie vienas no automašīnām, kas, šķiet, bija uzlauzta, un jautāja viņam, vai viņš bija mēģinājis kaut ko nozagt. A. Zabčekovs to esot noliedzis. Tad viņu ar roku dzelžiem pieslēdza pie neliela koka, un policijas darbinieki turpināja pārmeklēt teritoriju. Konstatējuši divas uzlauztas automašīnas, policijas darbinieki piezvanīja pie to īpašnieku dzīvokļu durvīm. Viens no viņiem iznāca ārā un devās apskatīt automašīnai nodarīto kaitējumu. Tikmēr A. Zabčekovs bija pieslēgts pie koka ar roku dzelžiem.

27. Vienīgie liecinieki, kas sniedza informāciju par notikumiem laikā no policijas ierašanās līdz aizbraukšanai ar A. Zabčekovu, bija dežūrējošie policijas darbinieki. I. A. un D tikai

---

norādīja, ka policijas darbinieki pārmeklējuši teritoriju. C stāstīja, ka viņš devies brīdināt automašīnu īpašniekus. Viņš tikai redzējis, ka konkrētā brīdī A. Zabčekovs un policijas darbinieki bija automašīnu stāvvietā, kur viņa kolēģi salīdzinājuši A. Zabčekova kurpju pazoles un sniegā redzamās pēdas. Policijas darbinieks, kas notikuma vietu apmeklēja vēlāk, 1996. gada 29. janvārī aptuveni plkst. 11.00 vienu no automašīnas īpašniekiem nopratināja, taču tikai saistībā ar viņa automašīnai nodarīto kaitējumu.

28. Saskaņā ar dažu policijas darbinieku sniegto informāciju kādā brīdī, kad viņi pārmeklējuši teritoriju, viņi pamanījuši A. Zabčekovu guļam vai sēžam uz zemes. A norādīja, ka tajā brīdī viņš atbrīvojis A. Zabčekovu no koka, iesēdinājis viņu policijas automašīnas aizmugurējā sēdekļī un saslēdzis abas viņa rokas roku dzelžos. Visi policijas darbinieki, kas bija Beli Lomas ielā, stāstīja, ka tobrīd viņi uz A. Zabčekova sejas nav manījuši nekādas ievainojuma pēdas. Daži no viņiem teica, ka viņš izskatījies piedzēries, ka viņš murminājis un nav bijis runīgs.

E. Notikumi pēc A. Zabčekova ierašanās policijas iecirknī

29. Aptuveni plkst. 00.50 A un B aizveda A. Zabčekovu uz policijas iecirkni. Dežurējošais seržants H stāstīja, ka viņš redzējis A un B ienākam policijas iecirknī ar A. Zabčekovu, kas gājis starp viņiem. A. Zabčekova rokas bijušas saslēgtas roku dzelžos aiz muguras. A un B turējuši viņu aiz rokām un ievēduši iekšā. A. Zabčekovs ticis ievests kabinetā Nr. 1. A norādīja, ka tajā brīdī viņš jaunietim noņēmis roku dzelžus.

30. Par A. Zabčekova aizturēšanu netika izdots rakstisks rīkojums.

31. A, B un H apgalvoja, ka A. Zabčekovs palicis kabinetā Nr. 1 ar B un H, bet A devies ziņot vecākajam dežurējošam ierēdnim — pulkvedim Jordanovam [*Jordanov*] (turpmāk tekstā — “I”). Vēl H stāstīja, ka tajā brīdī viņš uz A. Zabčekova uzacs pamanījis zilumu. A un B neminēja nekādus ievainojumus. H arī norādīja, ka A. Zabčekova drēbes bijušas slapjas. Viņi visi pamanīja, ka A. Zabčekovs bijis piedzēries un murminājis.

Pulkvedis I norādīja, ka A viņu informējis par to, ka A. Zabčekovs ir nogādāts policijas iecirknī; A teicis, ka arestētā persona ir identificēta, bet ir pārāk iereibusi, lai veiktu nopratināšanu. Pulkvedis I neredzēja A. Zabčekovu līdz aptuveni plkst. 4.30. Saskaņā ar seržanta liecībām pulkvedis I norīkojis apsēdināt A. Zabčekovu uz krēsla gaitenī, lai viņš atskurbtu. Tad A norādījis H, lai sazinās ar viņu pa rāciju, tiklīdz A. Zabčekovs spēs sarunāties. Kādā neprecizētā laikā A un B devušies prom no policijas iecirkņa un turpinājuši pildīt patrulēšanas pienākumus.

32. H stāstīja, ka drīz pēc tam A. Zabčekovs gaitenī uz krēsla iemidzis un krācis. Aptuveni plkst. 3.00 H esot pamanījis, ka A. Zabčekovs guļ aizmidzis uz grīdas. H viņu pamodinājis un, domādams, ka “viņš var saaukstēties”, nosēdinājis atpakaļ uz krēsla. Turklāt H norādīja, ka aptuveni plkst. 3.50 viņš atkal devies apraudzīt A. Zabčekovu, kas sēdējis uz krēsla, bijis iemidzis un trīcējis. H nolēmis aizvest viņu atpakaļ uz kabinetu Nr. 1, kur bija siltāks. Viņš pamodinājis A. Zabčekovu un palīdzējis viņam aiziet uz kabinetu. Drīz pēc tam A. Zabčekovs noslīdējis no krēsla. H pamanījis, ka viņš smagi elpo. H stāstīja, ka tajā brīdī viņš sazinājies ar seržantu Dončevu [*Dontchev*] (turpmāk tekstā — “J”) un teicis viņam, lai “piezvana seržantam Penčevam (A) vai neatliekamajai medicīniskajai palīdzībai”.

33. J liecināja, ka saskaņā ar dežūras grafiku 1996. gada 29. janvārī viņš gulējis policijas iecirkņa telpās līdz plkst. 2.00, kad viņš pamodināts, lai sāktu dežūru. Viņš nebija informēts,

---

ka ir kāds aizturētais. J liecībā nav norādīts, vai laikā no plkst. 2.00 līdz plkst. 3.50 viņš izgājis gaitenī, kur tobrīd saskaņā ar H liecību A. Zabčekovs sēdēja aizmidzis uz krēsla. J stāstīja, ka viņš par A. Zabčekova atrašanos iecirknī uzzinājis tikai, kad plkst. 3.50 H paziņojis, ka jaunieša stāvoklis, iespējams, pasliktinās. Tad J viņu apskatījis, pamanījis ievainojumus uz viņa pieres un pa rāciju sazinājies ar A un B.

34. Aptuveni tajā pašā laikā H vai J brīdinājis pulkvedi I, vecāko dežurējošo darbinieku. I stāstīja, ka tajā brīdī viņš uz A. Zabčekova sejas pamanījis ievainojumus.

35. A un B liecināja, ka plkst. 4.30 ar viņiem sazinājies pa rāciju un pastāstījis, ka A. Zabčekova stāvoklis strauji pasliktinās. Ierodoties policijas iecirknī, seržanti redzējuši A. Zabčekovu guļam uz grīdas un smagi elpojam. Tad B aizbraucis uz slimnīcu un atgriezies ar dežurējošo ārstu Dr. Mihailovu [*Mihailov*], kas brauca neatliekamās medicīniskās palīdzības automašīnā.

36. Vēlāk Dr. Mihailovs liecināja, ka aptuveni plkst. 5.00 slimnīcas dežurējošais neatliekamās palīdzības darbinieks viņam palūdzis doties uz policijas iecirkni apraudzīt “15 gadus vecu jaunietai”. Dr. Mihailovs paskaidroja, ka viņš redzējis medicīnas darbinieku runājam ar policijas darbiniekiem. Viņš arī norādīja, ka viņam nav sniegta nekāda iepriekšēja informācija par jaunieša stāvokli.

37. Policijas iecirknī Dr. Mihailovs apskatīja A. Zabčekovu un ieteica viņu vest uz slimnīcu, jo viņam bija lēns pulss. A. Zabčekovs tika nogādāts slimnīcā neatliekamās medicīniskās palīdzības automašīnā; A un B sekoja savā policijas automašīnā. Kad viņi ieradās slimnīcā, A un B palīdzēja ienest A. Zabčekovu gaitenī, kur bija dežurējošā ārsta kabinets. A un B liecībās teikts, ka tad, kad dažas minūtes vēlāk A. Zabčekovu apskatījusi dežurējošā terapeite Dr. Ivanova [*Ivanova*], starp viņu un Dr. Mihailovu izcēlusies asa vārdu apmaiņa. Pēc tam policijas darbinieki tikuši informēti par A. Zabčekova nāvi.

38. B stāstīja, ka Dr. Ivanova viņam un viņa kolēģim teikusi: “Jums bija jāzina, kādā stāvoklī ir A. Zabčekovs”, viņa apgalvoja, ka nav redzējusi viņu elpojam.

39. Dr. Mihailovs liecināja, ka policijas iecirknī viņš pamanījis zilumus uz A. Zabčekova krūtīm un ka tajā brīdī jaunietais vēl aizvien bijis dzīvs, taču bezsamaņā un ar vāju pulsu.

Tad Dr. Mihailovs vaicājis policijas darbiniekiem, cik ilgi jaunietais ir šādā stāvoklī. Policijas darbinieki atbildējuši: “Viņš šādā stāvoklī tika nogādāts policijas iecirknī.”

40. Dr. Ivanova liecināja, ka aptuveni plkst. 5.00 Dr. Mihailovs lūdzis viņai pārbaudīt, vai uz slimnīcu nogādātais pacients ir miris. Konstatējot, ka nav sirdsdarbības, viņa mēģinājusi veikt sirds masāžu, taču veltīgi. Vēl viņa norādīja, ka uz jautājumu, kāpēc uz policijas iecirkni bija nosūtīts Dr. Mihailovs, nevis viņa pati kā dežurējošā terapeite, slimnīcas dežurējošais neatliekamās palīdzības darbinieks atbildējis, ka neatliekamās medicīniskās palīdzības izsaukumā bijusi runa par bērnu un tāpēc nolemts sūtīt dežurējošo pediatru.

F. Razgradas policijas iecirkņa reģistrācijas žurnāls

41. Saskaņā ar parasto praksi visus aizturēšanas gadījumus reģistrē policijas iecirkņa reģistrācijas žurnālā. Reģistrā ir vairāki ieraksti, ko kārtā ailēs: aizturētajam piešķirtais numurs, tā darbinieka uzvārds, kas ievada informāciju reģistrā, aizturētā uzvārds, aizturēšanas

---

iemesli, veiktās darbības un atbrīvošanas laiks. Informāciju par katru aizturēto ievada hronoloģiskā secībā.

42. Pēc Tiesas pieprasījuma valdība iesniedza Razgradas policijas iecirkņa reģistrācijas žurnāla kopiju par 1996. gada 29. janvāri. Reģistrācijas žurnālā nav datu par A. Zabčekovu. Tomēr tajā izdarīts ieraksts par “neidentificētu personu”, kurai piešķirts numurs “72”.

43. Reģistrācijas žurnālā nav atsevišķas ailes, kurā reģistrē aizturēšanas laiku. Dažu tajā pašā lappusē reģistrēto aizturēto aizturēšanas laiks ir norādīts kopā ar datumu. Ailē, kurā norāda datumu, nav norādīts nedz “neidentificētās personas”, nedz arī dažu citu tajā pašā lappusē reģistrēto aizturēto aizturēšanas laiks. Tomēr uzreiz aiz vārdiem “neidentificēta persona” pāri divām ailēm un divām rindām ir ieraksts “29.I.96., 01.00”. Reģistrācijas žurnāla kopijas vizuālā pārbaude liecina, ka skaitlis “1.00” ir uzrakstīts virsū skaitlim, kas, ciktāl tas ir salasāms, sākotnēji bijis “3.00” vai “5.00”.

44. Redzams arī, ka reģistrācijas numuri tajā pašā lappusē ir pārrakstīti. Valdības iesniegtajā kopijā ir grūti saskatīt sākotnējos numurus, kas tikuši pārveidoti. Tomēr var skaidri redzēt, ka starp visiem ierakstiem ir vienādas atstarpes, izņemot numurus “72” un “73”, starp kuriem atstarpe ir ievērojami mazāka.

45. Ierakstā ar numuru “72” par neidentificētas personas aizturēšanu norādīts, ka personu policijas iecirknī nogādājis A. Tās pašas rindas labajā pusē redzams paraksts, kas, ciktāl tas ir salasāms, varētu būt pulkveža I paraksts.

46. Izmeklēšanas laikā pulkvedis I, vecākais dežurējošais darbinieks, un J, kas tonakt bija viņa asistents, tika nopratināti par reģistrācijas datiem saistībā ar A. Zabčekova nogādāšanu policijas iecirknī. Pulkvedis I liecināja, ka viņš A nav devis norādījumus reģistrēt aizturēto, jo A bijusi zināma šī procedūra. J norādīja, ka īsi pēc plkst. 5.30, kad H viņu brīdinājis par A. Zabčekova stāvokļa pasliktināšanos, viņš pārbaudījis aizturēto reģistrācijas žurnālu, taču nav tur redzējis nevienu ierakstu par viņu. Turklāt pulkvedis I noliedza, ka veicis ierakstu reģistrācijas žurnālā, un norādīja, ka ieraksta par nezināmu personu tur nav bijis, kad pēc A. Zabčekova nāves viņš devies prom no policijas iecirkņa.

G. Vispārējo prokuratūras un izmeklēšanas iestāžu veiktā izmeklēšana

47. Agrā 1996. gada 29. janvāra rītā iesaistītie policijas darbinieki vietējās policijas vadītājam iesniedza rakstisku atskaiti par tās nakts notikumiem.

Sava ar roku rakstītā ziņojuma beigās C bez jebkādas redzamas saistības ar pārējo tekstu norādīja: “Cilvēks, kuru es aizturēju, bija melnīgsnējs (čigāns)” [*“Този когото задържах беше мургав (циганин)”*].

48. Vietējas policijas priekšnieks sāka lietu ZM-I Nr. 128, kurā bija notikumu kopsavilkums, septiņu policijas darbinieku ziņojumi, kā arī rakstiski paziņojumi, ko sniedza D un īpašnieks vienai no automašīnām, kuru A. Zabčekovs it kā mēģinājis uzlauzt.

Tāpat agrā 1996. gada 29. janvāra rītā Razgradas reģionālā izmeklēšanas dienesta [*Окръжна следствена служба*] izmeklētājs Nečevs [*Neshev*], ierosināja tiesvedību krimināllietā ar lietas Nr. 13/1996, lai izmeklētu A. Zabčekova nāvi.

---

49. Pieteikuma iesniedzēja apgalvoja, ka tajā pašā dienā plkst. 8.00 Ņečevs kopā ar diviem uniformās tērptiem policijas darbiniekiem ieradies pieteikuma iesniedzējas ģimenes mājoklī, lai informētu viņus par A. Zabčekova nāvi. Viņi runājuši ar jaunieša patēvu. Pieteikuma iesniedzēja apgalvoja, ka izmeklētājs stāstījis, ka naktī A. Zabčekovs mēģinājis uzlauzt divas automašīnas, ka policija dzinusies viņam pakaļ un ka pakaļdzīšanās laikā A. Zabčekovs pakritis un atsitis galvu pret asfaltu.

50. Izmeklētājs Ņečevs 1996. gada 29. janvārī nopratināja arī iesaistītos policijas darbiniekus un D, jauno vīrieti, kas bija kopā ar seržantu Mutafovju (C) īsās pakaļdzīšanās laikā Bili Lomas ielā. Izmeklētājs devās arī uz slimnīcu un redzēja A. Zabčekova līķi. Tika uzņemti līķa fotoattēli.

51. Tajā pašā dienā, aptuveni plkst. 11.45, kāds vietējās policijas darbinieks devās uz Beli Lomas ielu saistībā ar ziņojumu par automašīnas zādzības mēģinājumu. Viņš konstatēja, ka divām automašīnām bija zādzības mēģinājuma pazīmes, un nopratināja to īpašniekus. Aptuveni plkst. 17.00, šoreiz acīmredzami darbojoties saistībā ar A. Zabčekova nāves apstākļu izmeklēšanu, viņš paņēma paraugu no liela sarkana traipa, kas bija sniegā. Laboratorijas analīzes liecināja, ka tās bija dzīvnieka asinis.

52. Ņečevs 1996. gada 29. janvārī deva arī rīkojumu veikt līķa sekciju. Viņš medicīnas ekspertiem uzdeva šādus jautājumus:

“Kādi ir A. Zabčekova nāves cēloņi? Vai uz A. Zabčekova ķermeņa ir traumatiski ievainojumi? Vai tiem ir cēloniska saikne ar nāvi? Kā tika radīti ievainojumi? Cik ilgs bija laikposms no nāvējošā ievainojuma rašanās brīža līdz nāvei, un vai ir iespējams, kā apgalvoja liecinieki, ka A. Zabčekovs bija pie samaņas līdz plkst. 4.30? Vai nāvējošais ievainojums saistīts ar vaļējiem ievainojumiem uz ādas? Vai ir citi redzami ievainojumi, un vai tiem, ņemot vērā redzamās pazīmes, bija nepieciešama tūlītēja ārstēšana?”

53. Līķa sekciju 1996. gada 29. janvārī (sākums plkst. 11.30) Razgradas reģionālajā slimnīcā veica trīs ārsti. Tie bija Dr. Minčevs [*Minchev*], tiesu medicīniskās ekspertīzes nodaļas vadītājs, Dr. Militerovs [*Militerov*], pataloģijas nodaļas vadītājs, un Dr. Marinovs [*Marinov*], tiesu medicīniskās ekspertīzes nodaļas ārsts.

54. Eksperti 1996. gada 29. janvāra ziņojumā (“pirmais ziņojums”) sīki aprakstīja konstatētos faktus. Tika uzņemti fotoattēli.

55. Līķa ārējā apskatē tika konstatēti arī šādi fakti:

“Kreisās uzacs ārmalā virs acs dobuma vaļēja garenas formas brūce, kuras izmērs ir 1 cm x 0,4 cm, ar nedaudz nelīdzinām un ieskrabātām malām, klāta ar plānu brūnganu kreveli. Mīkstie audi ap brūci nedaudz uztūkuši, ādas krāsa zilgani tumšsarkanā krāsā. Kreisās acs ābols nedaudz izvirzīts (uz āru) [..].

Neliela rēta uz ādas, 3,5 cm gara, ar nelielu sasitumu [..] uz [..] kreisās plauksts locītavas [..].

Uz labās plauksts locītavas ādas divi zilumi, kuru izmērs ir 7,5 cm x 0,5 cm un 3,5 cm x 0,6 cm, brūnganā krāsā, klāti ar sarkanīgu kreveli [..].”

56. Ziņojuma nobeiguma daļā eksperti sniedza šādu apkopojumu par ievainojumiem uz A. Zabčekova ķermeņa:

“[1.] Galvaskausa un smadzeņu trauma: vaļējs plēsts sasitums (izteikts zilums) pie kreisās uzacs ārmalas gar acs ābolu; asinsizplūdumi uz ādas un mīkstajos audos ap šo brūci un uz kreisā acs plakstiņa, kreisā acs dobuma aizmugurējās sienas lūzums, kas sniedzas līdz tā apakšējai ārmalai, ar lokveida plīsumu zem iepriekš aprakstītā ārējā ievainojuma; epidurāla hematoma kreisajā pusē (asinsizplūdums starp smadzenēm un galvaskausu — 110 ml; epidurāla tūska [..] [atzīta par nāves cēloni]).

[2.] Asinsizplūdums uz ādas ar raksturīgu pigmentu un asinsizplūdums mīkstajos audos krūšu labajā pusē gar priekšējo paduses līniju.

[3.] Vaļēji ādas nobrāzumi uz pieres labās puses un uz kreisās plaukstaras locītavas augšējās virsmas ar nelielu asinsizplūdumu mīkstajos audos zem ādas.

[4.] Uz apakšlūpas gļotādas kreisajā pusē ovālas formas asinsizplūdums, kura diametrs ir 0,5 cm.

[5.] Divi tipiskas formas līnijveida zilumi uz ādas un asinsizplūdums labās rokas plaukstaras locītavas mīkstajos zemādas audos.”

57. Eksperti arī secināja:

“[Nāvi izraisīja] epidurāla smadzeņu hematoma, kurā uzkrājās asinis, pieres kreisajā pusē, tā satur 110 ml asiņu, kas izraisīja smadzeņu tūsku, tāpēc radās smadzenīšu mandeļišu noslīdējums *foramen magnum*; šī tūska skāra un pārtrauca dzīvībai svarīgu smadzeņu centru darbību (elpošana un sirdsdarbība, kas savukārt izraisīja plaušu tūsku) un bija tiešais nāves cēlonis.”

58. Jautājumā par veidu, kādā ievainojumi gūti, eksperti norādīja:

“1. Ievainojumu kreisā acs dobuma un kreisā acs ābola apvidū un epidurālo hematomu izraisījis sitiens ar neasu priekšmetu vai trieciens pret to vai objekts ar neasu malu, [kam bija] vizuāli iezīmēta [neliela] un nelīdzena virsma. Sitiens vai trieciens bijis pēkšņs un pietiekami spēcīgs. Tas radīja kreisā acs dobuma aizmugurējās sienas lūzumu, kas sniedzas līdz tā apakšējai ārmai (turklāt galvaskausa biezums ir 0,2 cm).

2. [Ievainojumu krūšu labajā pusē izraisījis] sitiens ar cietu, neasu priekšmetu vai trieciens pret to vai priekšmets ar neasu malu, kura trieciena virsma ir lielāka. Šajā ķermeņa daļā pamanāmi nospiedumi, kas atbilst cietušā apģērba nospiedumam.

3. [Ievainojumi pieres labajā pusē un plaukstaras locītavās radušies no] sitiena vai saspiešanas ar priekšmetiem, kuriem ir asas malas, vai pret tiem. [Ievainojumu apakšlūpas kreisajā pusē izraisījis] sitiens ar cietu, neasu priekšmetu vai trieciens pret to; šim priekšmetam ir vizuāli iezīmēta [neliela] virsma.”

59. Eksperti arī norādīja, ka tāda veida epidurālajām hematomām, kāda bija A. Zabčekovam, parasti apziņa saglabājas četras līdz sešas stundas, kuru laikā cietušajam nav nekādu simptomu, izņemot to, ka

“cietušais pakāpeniski kļūst nespēcīgs, apātisks un miegains, pēc tam iestājas koma un cietušais mirst — kā tas notika šajā gadījumā (1996. gada 29. janvārī, laikā no plkst. 1.00 līdz 5.00).”

Ziņojumā secināts, ka A. Zabčekova nāve bija nenovēršama, jo netika nodrošināta steidzama ķirurģiskā iejaukšanās.

60. Laboratorijas analīzēs konstatēts, ka A. Zabčekova asinīs alkohola koncentrācija bija 1,42 % un 2,4 % — urīnā, kas atbilst vidējam alkohola intoksikācijas līmenim.

61. Pieteikuma iesniedzēja apgalvoja, ka 1996. gada 30. janvāra rītā viņa devusies uz Razgradas reģionālā izmeklēšanas dienesta biroju un pieprasījusi informāciju par dēla nāves apstākļiem. Izmeklētājs Ņečevs informējis pieteikuma iesniedzēju, ka viņas dēls miris no galvaskausa lūzuma. Pieteikuma iesniedzēja apgalvoja — viņš paskaidrojis, ka viņas dēls mēģinājis nozagt automašīnu detaļas un ka, policijai mēģinot viņu aizturēt, viņš bēdzis, pakritis un atsitis galvu.

Saskaņā ar pieteikuma iesniedzējas informāciju šīs tikšanās laikā Ņečevs apgalvojis, ka viņas dēls nogādāts slimnīcā, taču nav teicis, ka viņš bijis arī apcietinājumā policijas iecirknī. Uz

---

jautājumu par to, kā kritiena dēļ varēja tikt laužts A. Zabčekova galvaskauss, Ņečevs it kā paskaidrojis, ka autopsijā konstatēts “nenormāli plāns galvaskauss”.

62. 1996. gada 30. janvāra pēcpusdienā pēc A. Zabčekova liķa saņemšanas no slimnīcas pieteikuma iesniedzēja un pārējie ģimenes locekļi uz viņa ķermeņa pamanījuši zilumus. Pieteikuma iesniedzēja devusies uz vietējā laikraksta redakciju, runājusi ar diviem žurnālistiem un uzaicinājusi pie sevis mājās, kur viņi nofotografējuši A. Zabčekova liķi un apģērbu. A. Zabčekovu apglabāja 1996. gada 30. janvārī, vēlā pēcpusdienā.

63. Izmeklētājs 1996. gada 31. janvārī un 1. februārī nopratināja I. M. un I. A.

64. 1996. gada 31. janvārī ar reģionālās prokurores Hadžidimitrovas [*Hadžhidimitrova*] rīkojumu izmeklēšana tika nodota Reģionālajai militārajai prokuratūrai [*Окръжна военна прокуратура*]. Šis lēmums bija pamatots ar novērojumu, ka A. Zabčekovs miris pēc atrašanās apcietinājumā policijas iecirknī. Reģionālā prokurore cita starpā norādīja:

“[...] dažas stundas tieši pirms [savas] nāves nepilngadīgo A. Zabčekovu 1996. gada 29. janvārī, plkst. 1.00, kad viņš mēģināja nozagt automašīnu detaļas, aizturēja [policijas] darbinieki [...] un ievietoja dežurdaļas telpās, lai ierobežotu viņa pārvietošanās brīvību. Tāpēc, lai gan viņš nebija apcietināts atbilstīgi 35. panta 1. punktam, skatot to kopā ar 33. panta 1. punkta 1. apakšpunktu Likumā par valsts policiju [*Закон за националната полиция*], faktiski A. Zabčekovs piespiedu kārtā tika turēts policijas iecirknī aptuveni trīs stundas, un viņa uzturēšanās laikā [šeit] [...] viņa stāvoklis pēkšņi pasliktinājās un viņš zaudēja samaņu.”

H. Militāro prokuratūras un izmeklēšanas iestāžu veiktā izmeklēšana

65. Saņemot lietas dokumentus 1996. gada 31. janvārī, Reģionālā militārā prokuratūra sāka izmeklēšanu lietā ar Nr. 3-VIII/96 (prokurora lieta Nr. 254/96). Lieta tika nodota kara izmeklētājam [*военен следовател*].

Turpmāko nedēļu laikā kara izmeklētājs no jauna veica iesaistīto policijas darbinieku pratināšanu, nopratināja piecas personas, kas kopā ar A. Zabčekovu bija pavadījušas 1996. gada 28. janvāra pēcpusdienu un vakaru, kā arī uzklausa Dr. Mihailovu un Dr. Ivanovu.

66. Divi policijas darbinieki — seržants Penčevs (A) un seržants Georgijevs (F) — savā mutiskajā liecībā kara izmeklētājam minēja A. Zabčekova etnisko izcelsmi.

A liecināja, ka tad, kad viņi ieradušies Beli Lomas ielā, viņš redzējis no ēkas izejas iznākam divas personas, no kurām viena bijis “iepriekš sodīts čigāns — Angels Zabčekovs”.

Savā liecībā F nosauca pieteikuma iesniedzējas dēlu par “čigānu” (trīs reizes), “aizturēto” (septiņas reizes) un “Zabčekovu” (divas reizes).

67. Izmeklētājs 1996. gada 12. martā nopratināja liecinieces I. A., I. M., kā arī C un D. Viņš jautāja tikai par A. Zabčekova kritienu skaitu pakaļdzīšanās laikā Beli Lomas ielā un vietām, kurās viņš paklupa.

Izmeklētājs 1996. gada 18. martā iecēla ekspertu, lai veiktu analīzi A. Zabčekova apģērbam, ko viņš valkāja 1996. gada 28. un 29. janvārī. Savā 1996. gada 20. marta ziņojumā eksperts norādīja, ka uz apģērba nebija atrodamas kurpju pazoļu pēdas, taču paskaidroja, ka parasti mikroskopiskas paliekas no apavu pazoļu daļiņām uz mīksta auduma nemaz nesaglabātos.

---

68. Lai precizētu liecinieku sniegtās liecības, izmeklētājs 1996. gada 20. martā veica to notikumu rekonstrukciju, kas norisinājās A. Zabčekova aizturēšanas laikā. Notikumu rekonstrukcijā piedalījās seržants Mutafovs (C), jaunais vīrietis (D), kas bija kopā ar viņu 28. un 29. janvārī, kā arī I. A. un I. M., abas personas, kas notikumus vēroja no saviem balkoniem. Policijas darbinieki, kas ieradās Beli Lomas ielā pēc tam, kad C bija aizturējis A. Zabčekovu, nepiedalījās notikumu rekonstrukcijā, kas bija saistīta gandrīz vienīgi ar notikumiem līdz abu policijas automašīnu ierašanās brīdim. Tika veikts notikumu rekonstrukcijas videoieraksts.

69. Pieteikuma iesniedzēja 1996. gada 11. aprīlī iesniedza Varnas Militārajai prokuratūrai pieteikumu ar lūgumu veikt viņas dēla līķa ekshumāciju un norīkot jaunu medicīnisko ekspertīzi, norādot, ka viņas dēls apglabāts steigā un ka viņa līķa ekshumācija ir ļoti svarīga. Pieteikuma iesniedzējai bija aizdomas, ka viņas dēla ribas varētu būt laužas. Lai noskaidrotu, vai dēla galvaskauss bija “trausls” vai “plāns”, viņa izmeklētājam Atanasovam iesniedza arī divus sava dēla galvas rentgenuzņēmumus, kas bija veikti dažus mēnešus pirms viņa nāves.

70. 1996. gada 17.–18. aprīlī tika iecelti pieci medicīnas eksperti, lai atkārtoti pārbaudītu slēdzienu par A. Zabčekova nāves cēloņiem. Viens no viņiem, Dr. Minčevs, bija iesaistīts sākotnējā ekspertu grupā. Pārējie četri eksperti bija profesors Pavlovs [*Pavlov*], Varnas Medicīnas universitātes tiesu medicīniskās ekspertīzes nodaļas vadītājs, Dr. Kjučukovs [*Kiuchukov*] — no universitātes neiroķirurģijas nodaļas, kā arī Dr. Dokovs [*Dokov*] un Dr. Radoinova [*Radoinova*], tās pašas universitātes tiesu medicīniskās ekspertīzes nodaļas vecākie asistenti. Ekspertiem tika uzdoti šādi jautājumi:

“1. Kādi bija A. Zabčekova ievainojumi? Kāds bija nāves cēlonis?”

2. Kādā veidā tika gūti ievainojumi un cik daudz triecienu tos varēja izraisīt? Vai ievainojumus varēja izraisīt vairāki secīgi kritieni (saskaņā ar liecinieku sniegtajām liecībām un novērojumiem izmeklēšanas laikā veiktajā notikumu rekonstrukcijā, kas filmēta video) vai tos izraisīja tieši triecieni?”

3. Kad šie ievainojumi radās?”

4. Kāds bija alkohola koncentrācijas līmenis Angela Zabčekova asinīs viņa aizturēšanas laikā aptuveni plkst. 0.15?”

71. Izmeklētājs 1996. gada 26. aprīlī rīkoja visu iesaistīto policijas darbinieku konfrontāciju. Tajā pašā dienā tika nopratināti vēl trīs liecinieki.

Pieteikuma iesniedzēja 1996. gada 23. maijā atkārtoja savu lūgumu veikt ekshumāciju. Vēl viens liecinieks tika nopratināts 1996. gada 29. maijā.

Reģionālās militārās prokuratūras prokurors Dimitrovs 1996. gada 11. jūnijā nosūtīja pieteikuma iesniedzējai informatīvās piezīmes par tiesvedību kopiju. Piezīmē cita starpā bija norādīts, ka ekshumācijas iespēju varētu apsvērt, ja to par vajadzīgu uzskatītu pieci medicīnas eksperti, kas vēl nebija iesnieguši savu atzinumu.

72. Pieci eksperti 1996. gada 28. jūnijā sniedza savu ziņojumu (“otrais ziņojums”), kas bija pamatots ar izmeklēšanas lietas materiālu pārbaudes rezultātiem. Viņi bija noskatījušies arī 1996. gada 20. martā uzņemto videoierakstu par A. Zabčekova aizturēšanas notikumu rekonstrukciju.

73. Eksperti apstiprināja, ka A. Zabčekova nāvi izraisījusi galvaskausa lūzuma radītā epidurāla tūska. Viņi cita starpā arī norādīja, ka nāvējošo ievainojumu varēja izraisīt spēriens,

---

sitiens ar dūri vai sitiens ar neasu priekšmetu, vai arī kritiens un atsišanās pret “plakanu plašu virsmu” [*широка удряца повърхност*]. Viņi norādīja, ka autopsijā nav reģistrēti nekādi morfoloģiski dati, kas ļautu identificēt priekšmetu, kas izraisījis ievainojumus.

Otrajā ziņojumā bija norādīts, ka trieciens, kas izraisīja galvaskausa lūzumu, nebija ļoti spēcīgs. Šis secinājums bija pamatots ar “galvaskausa struktūras īpatnībām (kā liecināja pievienotie rentgenuzņēmumi un [autopsijas ziņojumā] aprakstītais galvaskausa biežums)”.

74. Atšķirībā no pirmā medicīniskās ekspertīzes ziņojuma, kurā bija norādīts, ka laikposms starp galvaskausa ievainojumu un A. Zabčekova nāvi bija aptuveni četras līdz sešas stundas, piecu ekspertu ziņojumā bija secināts:

“Hematoma [...], kas izraisīja A. Zabčekova nāvi, radās vismaz desmit stundas pirms nāves. Šis secinājums izdarīts, ņemot vērā hematomas ārējo izskatu (asins recekļi tumši sarkanā krāsā), kas skaidri redzams lietai pievienotajos fotoattēlos. Šāda veida recekļi, kuros nav šķidru asiņu, veidojas vairāk nekā desmit stundās no ievainojuma rašanās brīža. Šajā laikposmā pacientu stāvoklim parasti raksturīgs tā dēvētais “apziņas intervāls”, laiks, kurā nav manāmi nekādas redzamas brīdinājuma pazīmes. Pacientu stāvoklis pakāpeniski pasliktinās [...], viņiem rodas galvassāpes, runas traucējumi un kustību koordinācijas problēmas, [viņi] kļūst nestabili un miegaini, viņi grūtojas utt., līdz iestājas koma.”

75. Ekspertu izmantotie fotoattēli tika uzņemti, veicot autopsiju, kas sākās 1996. gada 29. janvārī, plkst. 11.30.

76. Eksperti arī atzina, ka, ņemot vērā A. Zabčekova asinīs konstatēto alkohola koncentrāciju, alkohola iedarbība aplēpa ar galvas ievainojumu saistītos simptomus.

77. Piecu ekspertu ziņojumā tika izvērtēti arī pārējie uz A. Zabčekova ķermeņa konstatētie ievainojumi:

“Asinsizplūdums krūšu labajā pusē ir radies no trieciena ar vai pret plakanu priekšmetu, kam ir plaša trieciena virsma, tas varēja būt spēriens, kritiens vai atsišanās pret lielāku priekšmetu vai priekšmetiem. Ziluma vispārējais izskats atbilst mirušā apģērba nospiedumam, kas liecina par to, ka trieciens gūts caur apģērbu. Zilumi un ievainojumi pieres labajā pusē, uz abām plaukstu locītavām un uz apakšlūpas ir gūti, izmantojot cietus, neasu priekšmetus un/vai priekšmetus ar asām malām, kuru trieciena virsma ir neliela. Abu plaukstu locītavu ievainojumu izskats ļauj secināt, ka tie radušies, kad, kā liecina pieejamā informācija, tika uzlikti roku dzelži [...]”

78. Izmeklētājs 1996. gada 25. jūlijā sagatavoja ziņojumu, ierosinot izbeigt tiesvedību.

79. Reģionālā militārā prokuratūra 1996. gada 31. jūlijā pārtrauca izmeklēšanu, jo A. Zabčekova nāve nebija saistīta ar policijas darbībām. Šis secinājums bija pamatots ar otrajā medicīniskajā ziņojumā konstatēto faktu, ka no ievainojuma gūšanas brīža līdz nāvei bija pagājušas vismaz desmit stundas.

80. Pieteikuma iesniedzēja 1996. gada 6. augustā iesniedza pārsūdzību Valsts militārajai prokuratūrai [*Прокуратура на въоръжените сили*]. Viņa apgalvoja, ka izmeklēšana bijusi nepilnīga, un norādīja uz atkārtoto atteikumu veikt ekshumāciju, uz dažādu liecinieku sniegto liecību iespējamajām neatbilstībām un uz konkrētu faktu skaidrojuma trūkumu, tostarp par visiem ievainojumiem uz A. Zabčekova ķermeņa.

81. Valsts militārā prokuratūra 1996. gada 18. decembrī apstiprināja izmeklēšanas slēgšanu un noraidīja pieteikuma iesniedzējas prasības. Tās lēmumā cita starpā bija norādīts:

“Izņemot fiziskā spēka izmantošanu laikā, kad A. Zabčekova tika aizturēts par mēģinājumu apzagt automašīnas, nav liecību, ka policijas darbinieki [...] policijas iecirknī vai ārpus tā pret viņu būtu izturējušies vardarbīgi. Turklāt savā jomā augsti kvalificēto piecu ekspertu ziņojumā pārlicinoši secināts, ka nāvējošais ievainojums ir gūts vairāk nekā desmit stundas pirms nāves.”

82. Tika arī nolemts lietu nodot atpakaļ Razgradas Reģionālajai prokuratūrai, kas bija kompetenta izskatīt jautājumu par to, vai noziedzīgo darbību nav veikusi kāda cita persona, nevis policijas darbinieks.

I. Vispārējo prokuratūras un izmeklēšanas iestāžu veiktā papildu izmeklēšana

83. Reģionālā prokurore Hadžidimitrova nodeva lietu izmeklētājam Nečevam. Viņa norādīja, ka izmeklēšana saistībā ar policiju tika izbeigta, pamatojoties uz novērojumu, ka nāvējošais ievainojums gūts vairāk nekā desmit stundas pirms A. Zabčekova nāves. Turklāt bija jāsavāc papildu pierādījumi par A. Zabčekova darbībām un stāvokli pirms plkst. 19.00, 1996. gada 28. janvārī.

84. Papildu izmeklēšanas laikā izmeklētājs Nečevs 1997. gada 23. janvārī nopratināja pieteikuma iesniedzēju un sešus citus lieciniekus.

85. Pieteikuma iesniedzēja 1997. gada 23. un 24. janvārī atkārtoti prasīja veikt līķa ekshumāciju un jaunu tiesu medicīnisko ekspertīzi, apgalvojot, ka liecībās bijušas neatbilstības. Razgradas Reģionālā prokuratūra 1997. gada 31. janvārī šīs prasības noraidīja kā nevajadzīgas.

86. Pieteikuma iesniedzēja iesniedza sūdzību Ģenerālprokuratūrai [*Главен прокуруп*]. Viņa apgalvoja arī to, ka prokurori nav konsekventi paskaidrojuši, kāpēc policija pēc aizturēšanas pienācīgi neaprūpēja A. Zabčekovu.

87. Izmeklētājs Nečevs 1997. gada 17. februārī izsauca pieteikuma iesniedzēju (ko pārstāvēja advokāts), lai ļautu viņai iepazīties ar izmeklēšanas lietu. Pieteikuma iesniedzēja sniedza vairākus lūgumus un iebildumus saistībā ar trūkumiem izmeklēšanā. Proti, viņa apgalvoja, ka starp pirmo un otro medicīniskās ekspertīzes ziņojumu bijušas būtiskas pretrunas un ka persona, kurai ir šāds smags ievainojums, kā tika konstatēts autopsijā, nepārprotami nespētu zagt automašīnu detaļas un pretoties aizturēšanai. Pieteikuma iesniedzēja vēlreiz pieprasīja veikt līķa ekshumāciju un iecelt ekspertus, lai atbildētu uz viņas iepriekšējos lūgumus uzdotajiem jautājumiem.

88. Izmeklētājs Nečevs 1997. gada 18. februārī sagatavoja ziņojumu, norādot, ka papildu izmeklēšanā, ko saskaņā ar rīkojumu veica 1997. gada 20. janvārī, netika atklāti pierādījumi, ka pirms aizturēšanas A. Zabčekovs būtu piekauts. Tāpēc tika ierosināts pārtraukt izmeklēšanu.

89. Reģionālā prokurore Hadžidimitrova 1997. gada 4. marta rīkojumā apturēja tiesvedību krimināllietā, jo visi pieejamie pierādījumi bija savākti un nebija iespējams noteikt precīzus apstākļus, kādos bija gūts nāvējošais ievainojums.

90. Lēmumā tika norādīti un apstiprināti kara prokuroru konstatētie fakti, jo īpaši par galvaskausa lūzumu. Attiecībā uz pārējiem miesas bojājumiem prokurore paziņoja, ka tie nerādīja draudus A. Zabčekova dzīvībai.

Lēmumā tika arī norādīts, ka tad, kad A. Zabčekovu nogādāja policijas iecirknī, viņa veselības stāvoklis bija labs.

91. Pieteikuma iesniedzēja 1997. gada 10. martā iesniedza Ģenerālprokuroram pārsūdzību par lēmumu apturēt tiesvedību. Ģenerālprokuratūra 1997. gada 20. martā apstiprināja tiesvedības apturēšanu.

J. Citi pušu iesniegtie pierādījumi

92. Pieteikuma iesniedzēja iesniedza četrus krāsu fotoattēlus, kuros bija redzams viņas dēla A. Zabčkova likis, un tās žaketes fotogrāfiju, ko viņš valkāja pirms nāves. Fotoattēlus bija uzņēmuši žurnālisti 1996. gada 30. janvārī pieteikuma iesniedzējas mājās pēc autopsijas un līķa atdošanas, lai to apglabātu.

93. Divos fotoattēlos redzama A. Zabčkova seja. Pusi pieres sedz mati. Virs kreisās uzacs redzams zilgani tumšsarkans zilums. Kreisais plakstiņš ir zilganā krāsā. Zilums redzams arī uz lūpām mutes kreisajā pusē.

94. Pārējos divos fotoattēlos redzams tumšsarkans zilums uz A. Zabčkova krūtīm labajā pusē, tas daļēji sniedzas līdz labajai padusei. Uz A. Zabčkova labās plaukstas locītavas redzamas brūces.

95. Nenorādītā datumā pieteikuma iesniedzēja ar Eiropas Romu tiesību centra — nevalstiskas organizācijas, kas atrodas Budapeštā — starpniecību lūdza atzinumu profesoram Jorgenam Tomsenam [*Jorgen Thomsen*], Dienviddānijas universitātes (Odense) Tiesu medicīniskās ekspertīzes institūta valsts patologam, ANO Pastāvīgās tiesu medicīnas ekspertu grupas loceklim. Profesors Tomsens 1999. gada 4. februārī sniedza rakstisku atzinumu. Profesora rīcībā bija arī apraksts par iespējamajiem lietas apstākļiem un izraksti no autopsijas ziņojuma, kā arī tiesu medicīnas ekspertu ziņojumi.

Profesors Tomsens cita starpā norādīja:

“Epidurālo hematomu parasti izraisa kritiens pret cietu virsmu vai spēcīgs sitiens ar neasu priekšmetu. Ir labi zināms, ka kritiens pret cietu virsmu bieži izraisa tā dēvētos “atsitiena radītus ievainojumus”. Žēl, ka nav norādīts, vai šādi ievainojumi bija vai nebija. Norādīts, ka mirušajam bija plāns galvaskauss. Manuprāt, personu savstarpējās vardarbības gadījumos tas nav attaisnojošs faktors, jo parasti nav zināms, vai galvaskauss ir biezs vai plāns, un ir iespējams, ka personas trauslais galvaskauss ir vardarbības sekas. Parasti līdztekus epidurālajai hematomai novērojams deniņu kaula lūzums (plīsums) un vidējās meningeālās artērijas pārrāvums. Tāpēc asiņošana ir arteriāla. Sākotnēji tā ir ierobežota cietā smadzeņu apvalka iekšpusē. Tāpēc bieži vien cilvēks nezaudē samaņu vairākas stundas, taču intervāls bieži nav ilgāks par pāris stundām. Ja rodas traumatisks smadzeņu ievainojums, ko izraisa satricinājums vai kontūzijas, parasti šāda intervāla vispār nav.

Es piekrītu diviem tiesu medicīniskās ekspertīzes ziņojumiem, ka nāves cēlonis bija epidurālā hematoma un ka to izraisīja viens no norādītajiem traumas veidiem. To gan varēja gūt pirms cietušā aizturēšanas, taču nekādā gadījumā nevar izslēgt, ka viņš guvis nāvējošo ievainojumu laikā, kad viņš atradās policijas iecirknī. Es nepiekrītu apgalvojumam, ka no traumas gūšanas brīža līdz nāvei pagāja desmit stundas. Šis apgalvojums bija pamatots ar asins recekļa ārējo izskatu. Zināms, ka pēc cilvēka nāves asinis var ieņemt dažādas formas un pat pēc nāves novērojama fermentācijas procesa bioķīmiskā darbība, kas asinis var mainīt neparedzami un dažādos veidos dažādās vietās.

Attiecībā uz pārējiem ievainojumiem — tie, šķiet, nav saistīti ar to pašu epidurālās hematomas traumu. Tos izraisījusi tāda rupja vardarbība kā sitieni, spērieni un/vai kritieni, un tie varēja rasties, uzturoties policijas iecirknī.

Uz roku locītavām atstātās pēdas ir raksturīgas roku dzelžu izmantošanai. Roku dzelži parasti neatstāj pēdas, taču var tās atstāt, ja uzlikti pārāk cieši, ja persona pretojas vai ja viņu velk aiz roku dzelžiem.

Apkopojot minētos faktus, nevar noteikt, vai epidurālo hematomu izraisīja kritiens vai citi rupjas vardarbības veidi. Tā varēja rasties gan tieši pirms ierašanās policijas iecirknī, gan uzturoties tajā. Epidurālā hematoma ir ārstējama, ja pietiekami ātri veic operāciju, lai izņemtu hematomu. Ja A. Zabčekovs būtu nogādāts slimnīcā ātrāk, viņš būtu glābts.”

96. Valdība informēja, ka A. Zabčekovs bija uzskaitē Audzināšanas centrā nepilngadīgajiem likumpārkāpējiem [*Детска педагогическа стая*] un — saistībā ar vairākām apsūdzībām zādzībās — Razgradas policijā.

97. 1995. gada 3. jūlijā izsniegtajā Audzināšanas centra izziņā, kas adresēta Razgradas policijai, norādīts, ka A. Zabčekovam, kas tolaik bija 16 gadus vecs, bija runas defekts un ka viņš bija garīgi atpalicis. Citā izziņā, kas datēta ar 1995. gada 18. novembri, šis novērojums pausts atkārtoti.

Valdība paskaidroja, ka 1995. gada 7. novembrī pieteikuma iesniedzēju Razgradā nopratināja izmeklētājs saistībā ar kriminālizmeklēšanu par zādzībām, ko, iespējams, veicis viņas dēls A. Zabčekovs. Viņa bija norādījusi arī to, ka viņas dēls vienmēr stostījies. Viņš bijis slims kopš trīs gadu vecuma. Dažreiz viņš nav varējis elpot un viņa āda kļuvusi zilgana. Viņa acis bieži bija pietūkušas, un pēkšņu baiļu gadījumā viņš zaudējis samaņu. A. Zabčekovs bija apmeklējis ārstus, kas norādīja, ka viņam bija mugurkaula problēmas. Pieteikuma iesniedzēja minēja Dr. Mičevas [*Miceva*] uzvārdu, pie kuras bija visi dokumenti saistībā ar medicīniskajām apskatēm, kas veiktas viņas dēlam.

98. A. Zabčekovs 1995. gada 14. decembrī tika nopratināts saistībā ar tiesvedību krimināllietā par zādzībām. Uz jautājumu par veselības stāvokli viņš norādīja, ka viņš bieži zaudējis samaņu un ka viņam bieži sāpējusi galva un acis. Razgradas apgabala izmeklēšanas dienesta izmeklētājs 1996. gada 4. janvārī bija ierosinājis tiesvedību krimināllietā pret A. Zabčekovu un citām personām saistībā ar apsūdzībām zādzībā. A. Zabčekovs 1996. gada 15. janvārī tika nopratināts, un viņš norādīja arī to, ka viņu ārstējusi psihiatre Dr. Mičeva un ka viņš lietojis zāles. A. Zabčekova advokāts bija pieprasījis veikt psihiatrisko pārbaudi, kas bija paredzēta 1996. gada 30. janvārī.

II. ATTIECĪGIE VALSTS TIESĪBU AKTI

A. Likums par valsts policiju [*Закон за полицията*] tajā laikā spēkā esošajā redakcijā

99. Minētā likuma 35. panta 1. punktā paredzēts:

“Policijas iestādes izdod rakstisku rīkojumu par aizturētas personas nogādāšanu [ieslodzījuma vietā].”

B. Kriminālprocesa kodekss [*Наказателно-процесуален кодекс*]

100. Atbilstīgi Kodeksa 388. pantam kara tiesas izskata krimināllietas, kurās ir apsūdzēts, piemēram, policijas darbinieks. Ja lieta ir kara tiesu kompetences jomā, sākotnējo izmeklēšanu veic kara izmeklētāji un prokurori.

101. Atbilstīgi 362. panta 1. punkta 4. apakšpunktam, skatot to kopā ar 359. pantu, ja Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumā konstatēts “būtisks” Konvencijas pārkāpums krimināllietā, kas izbeigta, pieņemot tiesas lēmumu, tiesībaizsardzības iestādes pieprasa kompetentajai tiesai atkārtoti izskatīt lietu.

JURIDISKAIS PAMATOJUMS

I. KONVENCIJAS 2. PANTA IESPĒJAMIE PĀRKĀPUMI

102. Pieteikuma iesniedzēja apgalvoja, ka policijas darbinieki slikti izturējušies pret viņas dēlu un ka viņš miris policijas darbinieku radīto ievainojumu dēļ, ka apcietinājumā viņam laikus nav nodrošināta ārstēšana un ka valsts iestādes nav veikušas rūpīgu un efektīvu izmeklēšanu.

Konvencijas 2. pantā noteikts šādi:

“1. Ikviens tiesības uz dzīvību aizsargā likums. Nevienam nedrīkst ar nolūku atņemt dzīvību, izņemot, ja tiek izpildīts tiesas spriedums pēc apsūdzības noziegumā, par kuru likums paredz šādu sodu.

2. Dzīvības atņemšana netiek uzskatīta par šī panta nosacījumu pārkāpumu, ja tā notiek spēka pielietošanas rezultātā, nepārsniedzot galējas nepieciešamības robežas:

- a) aizstāvēt jebkuru personu pret nelikumīgu vardarbību;
- b) lai veiktu likumīgu arestu vai aizkavētu likumīgi arestētas personas izbēgšanu;
- c) veicot likumīgas darbības ar nolūku savaldīt dumpi vai sacelšanos.”

A. Vai A. Zabčekovs nāvi izraisīja sliktā izturēšanās apcietinājumā policijas iecirknī

1. Pušu apsvērumi

a) Pieteikuma iesniedzēja

103. Pieteikuma iesniedzēja apgalvoja, ka valdības paskaidrojums, kas bija pamatots ar diviem galvenajiem argumentiem — ka nāvējošais galvaskausa ievainojums bija gūts ilgu laiku pirms A. Zabčekova aizturēšanas un ka pārējie ievainojumi uz viņa ķermeņa bija gūti pakāpdzīšanās laikā —, nebija ticams, jo tas neatbilda pierādījumiem.

104. Attiecībā uz galvaskausa ievainojumu pieteikuma iesniedzēja apgalvoja, ka otrā tiesu medicīniskās ekspertīzes ziņojuma secinājumi bija ļoti aizdomīgi, jo, neko nepaskaidrojot, tie atšķīrās no pirmajā tiesu medicīniskās ekspertīzes ziņojumā konstatētajiem faktiem. Ignorējot pretrunas, iestādes ātri paļāvās uz otro ziņojumu. Otrā ziņojuma secinājums par nāvējošā ievainojuma laiku bija pamatots tikai ar asins recekļa apveidu, kā redzams fotoattēlos, kas uzņemti gandrīz sešas stundas pēc nāves iestāšanās.

Pieņēmums, ka galvaskausa ievainojums radies desmit stundas pirms A. Zabčekova nāves, 1996. gada 28. janvārī aptuveni plkst. 18.45, pēc pieteikuma iesniedzējas domām, bija nesavienojams ar pierādījumiem un ļoti neticams. Tādu ievainojumu, kas ir pietiekami nopietns, lai galu galā izraisītu nāvi, nevarēja nepamanīt tik daudzas personas, kas ilgstoši sarunājās ar A. Zabčekovu un redzēja viņu. Turklāt valdība nebija sniegusi nekādus nopietnus pierādījumus, lai pamatotu savu izdomāto teoriju, ka A. Zabčekova šķietami “pastāvīgais, hroniskais un neirotikais stāvoklis” bija palielinājis iespējamību, ka nāvējošo ievainojumu izraisījis “kritiens uz [...] līdzenas, gludas virsmas”.

Pieteikuma iesniedzēja uzskatīja, ka valdības paskaidrojums par pārējiem uz A. Zabčekova ķermeņa konstatētajiem ievainojumiem — uz krūtīm, sejas un labās plauksta locītavas — bija pilnīgi neticams. Šādus ievainojumus nevarētu izraisīt kritiens skriešanas laikā vai roku dzelžu parastā lietošana. Patiesībā šo ievainojumu izcelsme nekad netika izmeklēta un valdība šai lietai bija izstrādājusi savu patvaļīgu teoriju. Faktiski bija skaidrs, ka ievainojumi bija sliktas izturēšanās sekas un ka, tā kā nav nekādu pretēju pierādījumu, tie radušies vienā laikā ar nāvējošo galvaskausa ievainojumu.

105. Pieteikuma iesniedzēja arī uzskatīja — ir ļoti pārsteidzoši, ka netika sniegti nekādi paskaidrojumi par policijas darbinieku divaino uzvedību un viņu skaidri redzamo mēģinājumu viltot aizturēšanas gadījumu reģistrācijas žurnālu.

b) Valdība

106. Valdība, atsaucoties uz otro tiesu medicīniskās ekspertīzes ziņojumu, norādīja, ka nāvējošais ievainojums radies vairāk nekā desmit stundas pirms A. Zabčekova nāves un tādējādi ilgu laiku pirms viņa aizturēšanas.

Neapstrīdams bija tas, ka A. Zabčekovs pirms aizturēšanas bija lietojis alkoholu lielā daudzumā. Viņš bija piedzēries un streipuļoja. Turklāt bija skaidri pierādījumi, ka skrienot viņš vairākkārt bija kritis.

Valdība uzskatīja, ka liecības saistībā ar viņa uzvedību aizturēšanas un apcietinājuma laikā, kas atbilst tipiskajiem “apziņas intervāla” simptomiem pēc galvaskausa lūzuma, apstiprināja medicīnas ekspertu secinājumus par nāvējošā ievainojuma rašanās laiku.

107. Valdība norādīja, ka liecinieku liecības par A. Zabčekova darbībām pirms aizturēšanas bija pretrunīgas.

Turklāt 1995. gadā pieteikuma iesniedzēja vairākkārt bija norādījusi, ka viņas dēls ir slims un, būdams jaunāks, dažkārt zaudējis samaņu un smacis. Pats A. Zabčekovs 1995. gadā bija apstiprinājis, ka viņš cieš no galvassāpēm un samaņas zudumiem. Tāpēc valdība secināja, ka bija ticams ekspertu novērojums par to, ka A. Zabčekovs nāvējošo ievainojumu varējis gūt, krītot uz plašas, cietas virsmas.

108. Valdība uzsvēra, ka nebija pierādījumu par sliktu policijas izturēšanos. Valdība uzskatīja, ka ievainojumus uz A. Zabčekova krūtīm un sejas izraisījuši kritieni uz zemes, un ievainojumus uz plaukstu locītavām izraisījuši roku dzelžu parastā lietošana.

2. Tiesas atbilde

a) Vispārējie principi

109. Konvencijas 2. pants, kurā aizsargātas tiesības uz dzīvību, ir viens no Konvencijas pamatnoteikumiem. Kopā ar 3. pantu tas nostiprina vienu no demokrātiskās sabiedrības pamatvērtībām, kas ir Eiropas Padomes pamatā. Lai īstenotu Konvencijas — ikviena cilvēka aizsardzības instrumenta — mērķi un nolūku 2. pants jāinterpretē un jāpiemēro arī tā, lai padarītu tā garantijas praktiskas un efektīvas (skat. lietu *McCann* un citi/Apvienotā Karaliste, 1995. gada 27. septembra spriedums, A sērija, Nr. 324, 45.–46. lpp., 146.–147. punktu; spriedumu lietā *Salman/Turcija* [GC], Nr. 21986/93, 97. punktu, ECT 2000–VII; lietā *Velikova/Bulgārija*, Nr. 41488/98, ECT 2000–VI).

---

110. Ņemot vērā ar 2. pantu nodrošināto aizsardzību, Tiesai sūdzības par dzīvības atņemšanu jāpārbauda ļoti rūpīgi, izvērtējot visus attiecīgos apstākļus.

Apcietināti cilvēki ir neaizsargāti, un iestāžu pienākums ir atbildēt par izturēšanos pret šādiem cilvēkiem. Tāpēc, ja policijas apcietinātajam cilvēkam ir bijis labs veselības stāvoklis, bet viņš vēlāk miris, valstij ir pienākums sniegt ticamu skaidrojumu par notikumiem, kas izraisījuši minētā cilvēka nāvi (skat. *mutatis mutandis*, spriedumu lietā *Selmouni/Francija [GC]*, Nr. 25803/94, 87. punktu, ECT 1999–V, kā arī lietā *Salman* un *Velikova*, minēts iepriekš).

111. Novērtējot pierādījumus, Tiesa pieņem “saprātīgi neapšaubāmu” pierādījumu standartu (skat. lietu *Īrija/Apvienotā Karaliste*, 1978. gada 18. janvāra spriedumu, A sērija, Nr. 25, 64.–65. lpp., 161. punktu). Tomēr šādu pierādījumu var iegūt, ja līdās pastāv pietiekami stingri, skaidri un saskanīgi secinājumi vai līdzīga neatspēkojama fakta prezumpcija. Ja apstrīdētie notikumi pilnībā vai lielākoties ir zināmi vienīgi iestādēm, piemēram, tādu personu gadījumā, kuras tās uzrauga apcietinājumā, tad ievainojumi un nāve šāda ieslodzījuma laikā būs spēcīga fakta prezumpcija. Faktiski var uzskatīt, ka iestādēm jāpilda pierādīšanas pienākums un jāsniedz apmierinošs un pārliecinošs skaidrojums (skat. spriedumu lietā *Salman*, minēts iepriekš, 100. punktu).

b) Minēto principu piemērošana izskatāmajai lietai

112. Tiesa norāda, ka A. Zabčekovs miris pēc tam, kad vairākas stundas turēts apcietinājumā Razgradas policijas iecirknī, kur viņš tika nogādāts pēc neilgas pakalpojuma, ko veica policijas darbinieks, kas tobrīd nepildīja dienesta pienākumus.

Tāpēc valdībai ir pienākums sniegt ticamu skaidrojumu par A. Zabčekova nāvi.

113. Valdība paskaidro, ka A. Zabčekova nāvi nav iespējams saistīt ar sliktu policijas izturēšanos, jo otrajā tiesu medicīniskās ekspertīzes ziņojumā secināts, ka nāvējošais ievainojums, galvaskausa lūzums, radies vismaz desmit stundas pirms nāves iestāšanās brīža. No tā izriet, ka galvaskausa lūzums radies 1996. gada 28. janvārī pirms plkst. 19.00, turpretī A. Zabčekova sadursme ar policiju notika aptuveni piecas stundas vēlāk.

114. Tiesa norāda, ka otrā tiesu medicīniskās ekspertīzes ziņojuma secinājums par ievainojuma rašanās laiku bija pamatots ar asins recekļa vizuālo pārbaudi fotoattēlos, kas uzņemti sešas stundas pēc A. Zabčekova nāves. Eksperti pat nenorādīja, kāpēc viņi uzskatīja, ka asins recekļa izskats pēc jaunieša nāves nebija mainījies. Saskaņā ar pieteikuma iesniedzējas iesniegto medicīnisko atzinumu, ko valdība neapstrīdēja, šādas pārmaiņas radās un bija jāņem vērā.

Turklāt otrajā tiesu medicīniskās ekspertīzes ziņojumā, kas bija pamatots tikai ar dokumentāriem materiāliem, būtiski aspekti atšķīrās no pirmā tiesu medicīniskās ekspertīzes ziņojuma slēdzieniem, turklāt nebija norādīts, kāpēc minētajā ziņojumā konstatētais par sitiena stiprumu un galvaskausa lūzuma laiku bija nepareizs. Turpretī pirmais tiesu medicīniskās ekspertīzes ziņojums bija pamatots ar tiešiem ķermeņa novērojumiem (skat. 53.–59. un 72.–77. punktu iepriekš).

Tiesa uzskata, ka viss minētais būtiski mazina otrā tiesu medicīniskās ekspertīzes ziņojuma secinājumu ticamību.

---

115. Dažus faktus šajā lietā patiešām nevar izskaidrot nepārprotami. Informāciju par A. Zabčekova streipuļošanu un murmināšanu aizturēšanas laikā var uzskatīt par norādījumu uz to, ka tajā brīdī viņš jau bija ievainots, taču to var arī uzskatīt par acīmredzami augstā alkohola intoksikācijas līmeņa ietekmi (skat. 11., 22., 28., 59., 60., 74., 76. un 95. punktu iepriekš).

116. Tomēr, ja A. Zabčekovs patiešām būtu bijis ievainots 1996. gada 28. janvārī pirms plkst. 19.00, kā izriet no otrā tiesu medicīniskās ekspertīzes ziņojuma secinājumiem, tas nozīmētu, ka ar lauztu galvaskausu viņš devies ārā ar draugiem, apmeklējis bāru un tad nolēmis nozagt automašīnu detaļas. Tas tomēr šķiet neiespējami, pat ņemot vērā tā dēvēto “apziņas intervālu” starp ievainojuma rašanās brīdi un nāvi. Proti, netiek apstrīdēts tas, ka A. Zabčekovs spēja skriet, kad C viņu mēģināja notvert, un ka viņš normāli gāja, kad viņu nogādāja policijas iecirknī (skat. iepriekšminēto 12.–14., 16. un 29. punktu).

117. Tiesa norāda, ka pirmajā tiesu medicīniskās ekspertīzes ziņojumā uzskatīts, ka galvaskausa ievainojums visticamāk bija radies četras līdz sešas stundas pirms A. Zabčekova nāves un tāpēc, iespējams, tajā laikā, kad viņu bija apcietinājusi policija — vai nu pirms, vai pēc viņa nogādāšanas policijas iecirknī (skat. 59. punktu iepriekš).

Turklāt uz A. Zabčekova ķermeņa bija vairāki citi ievainojumi, ko varēja izraisīt tie paši notikumi, kas izraisīja galvaskausa lūzumu (skat. 55., 56., 58., 77. un 92.–94. punktu iepriekš).

118. Valdība norādīja, ka A. Zabčekovs varējis gūt šos ievainojumus, pakrītot pirms tikšanās ar policiju vai pakalīdzīšanās laikā, jo viņš bija piedzēries un viņam iepriekš bijušas veselības problēmas. Pēdas uz viņa plaukstu locītavām esot radījuši roku dzelžu parastā izmantošana.

119. Tomēr šis pieņēmums nav pamatots ar tiesu medicīniskās ekspertīzes pierādījumu, jo autopsijā netika reģistrēta kritieniem raksturīgā “atsitiena radīti ievainojuma” esība vai neesība (skat. 73. un 95. punktu iepriekš).

Turklāt Tiesa uzskata — ir svarīgi, ka neviens no lieciniekiem, kam bija saskarsme ar pieteikuma iesniedzējas dēlu līdz viņa aizvešanai uz policijas iecirkni, neziņoja, ka viņš sūdzējies par veselības stāvokli.

Attiecībā uz roku dzelžu izmantošanu — saskaņā ar pieteikuma iesniedzējas iesniegto medicīnisko atzinumu roku dzelži var atstāt pēdas, ja tie ir pārāk cieši vai ja persona pretojas vai tiek vilkta. Autopsijā konstatētas nenozīmīgas pēdas uz A. Zabčekova kreisās rokas un liels sasitums uz labās rokas (skat. 55., 56., 58. un 95. punktu iepriekš). Tika arī ziņots, ka kādā brīdī viņš ar roku dzelžiem bijis pieslēgts pie koka. Tāpēc šķiet neiespējami, ka viņa labās plauksta locītavas ievainojumu radījuši pārāk ciešu roku dzelžu parastā lietošana. Abi pārējie iespējamie skaidrojumi, ka A. Zabčekovs pretojās vai tika vilkts, var liecināt par sliktu izturēšanos pret viņu.

Visbeidzot, informāciju saistībā ar A. Zabčekova iespējamo slimību Tiesa neuzskata par ticamu vai īpaši atbilstīgu. Tās pamatā bija viņa un viņa mātes apgalvojumi saistībā ar nopratināšanu par apsūdzībām krimināllietās, un jebkurā gadījumā no tās nevar izdarīt saprātīgus secinājumus par galvaskausa lūzumu vai citiem ievainojumiem (skat. 96.–98. punktu iepriekš).

Tādējādi valdības ierosinātais slēdziens, ka A. Zabčekovs varēja ievainot sevi krītot, ir neticams, ja to pārbauda, ņemot vērā visus saistītos faktus.

120. Turklāt, novērtējot pierādījumus šajā lietā, Tiesa īpašu nozīmi piešķir informācijai, ka policijas darbinieki uzvedās aizdomīgi, un tam, ka iestādes uzskatīja viņu liecības par ticamām, neraugoties uz nopietniem norādījumiem, kam bija jāpievērš uzmanība.

Policijas aizdomīgās uzvedības piemēri ir šādi: 1996. gada 29. janvārī, laikā no plkst. 3.00 līdz 5.00, viņi vilcinājās izsaukt ārstu A. Zabčekovam un, iespējams, mēģināja izvēlēties, kurš ārsts viņu apskatīs (skat. 32.–40. punktu iepriekš); viņu acīmredzami nepatiesais apgalvojums, atbildot uz Dr. Mihailova jautājumu, ka A. Zabčekovs bija nogādāts policijas iecirknī tādā pašā stāvoklī, kādā ārsts viņu redzēja aptuveni plkst. 5.00 (skat. 39. punktu iepriekš); aizturēšanas reģistrācijas dati bija viltoti (skat. 41.–46. punktu iepriekš), un A. Zabčekovs tika reģistrēts *post factum* kā “neidentificēta persona”, lai gan viņš bija labi zināms policijas darbiniekiem kā aizdomās turētais saistībā ar apsūdzībām zādzībās un viņi Zabčekovu pazina jau sastapšanās brīdī (skat. 25., 42. un 96.–98. punktu iepriekš).

Visi šie fakti bija svarīgi norādījumi, kas bija rūpīgi jāizmeklē; šāda izmeklēšana netika veikta.

121. Tāpēc, ņemot vērā visus saistītos apstākļus, Tiesa uzskata par neticamu valdības paskaidrojumu par A. Zabčekova nāvi, kas bija pamatots ar otrā tiesu medicīniskās ekspertīzes ziņojuma slēdzienu par ievainojuma gūšanas laiku un pieņēmumu, ka jauniešis varēja ievainot sevi pakrītot. Valdība citus paskaidrojumus nesniedza.

122. Tāpēc ir pārkāpts Konvencijas 2. pants.

B. Apgalvojums par medicīniskās aprūpes laicīgu nenodrošināšanu

1. Pušu apsvērumi

123. Pieteikuma iesniedzēja apgalvoja, ka, lai gan policijas darbinieki redzējuši, ka jauniešis trīc un dreb, viņi, veicot vairākas aizdomīgas darbības laikā no plkst. 3.00 līdz 5.00, būtiski novilcinājuši medicīnisko iejaukšanos. Pēc pieteikuma iesniedzējas domām, visiespējamākais skaidrojums bija mēģinājums novērst A. Zabčekova un neatkarīga ārsts tikšanos, jo ārsts varētu atklāt sliktas izturēšanās pierādījumus. Otra iespēja — bija nevērīga attieksme pret aizturētā labsajūtu. Abos gadījumos vilcināšanās bija liktenīga.

124. Valdība apgalvoja — policija nevar atbildēt par to, ka tā neaptvēra, ka A. Zabčekovam bija vajadzīga steidzama medicīniskā palīdzība. Kad policijas darbinieki viņu redzēja pirmo reizi, bija tumšs. Turklāt viņš bija piedzēries, viscaur netīrs, un viņa mati sedza zilumu virs kreisās uzacs. A. Zabčekova stāvokļa simptomi tika skaidroti ar alkohola iedarbību. Viņš nevienā brīdī nesūdzējās par veselības stāvokli. Medicīnas eksperti apstiprināja to, ka apziņas intervālā nebija redzamas nekādas nopietnu problēmu pazīmes.

2. Tiesas atbilde

125. Tiesa, atsaucoties uz saviem novērojumiem par policijas darbinieku aizdomīgo uzvedību (skat. 120. punktu iepriekš), norāda, ka viņi novilcināja medicīniskās palīdzības nodrošināšanu A. Zabčekovam un ka tas bija izšķirošs faktors, kas izraisīja liktenīgo iznākumu.

---

126. Atbilstīgi valdības nostājai policijas darbiniekus, kas nav medicīnas jomas profesionāļi, nevarētu kritizēt par to, ka viņi nav konstatējuši medicīnisku ārkārtas situāciju.

127. Tomēr šis arguments nav atbilstīgs, jo netiek apstrīdēts tas, ka konkrētā brīdī pēc plkst. 3.00 policijas darbinieki aptvēra, ka A. Zabčekova stāvoklis pasliktinās. Pat tad viņi neizsauca neatliekamo medicīnisko palīdzību, bet sazinājās ar saviem kolēģiem, kuri bija arestējuši jaunieci. Šie darbinieki, kas pildīja patrulēšanas pienākumus, uzskatīja, ka ir piemēroti pamest patrulēšanas pienākumus un atgriezties policijas iecirknī, lai pārbaudītu situāciju. Redzot A. Zabčekova stāvokli, viņi neizsauca neatliekamo medicīnisko palīdzību, bet izniekoja laiku, dodoties uz slimnīcu un tad atgriežoties kopā ar neatliekamās medicīniskās palīdzības automašīnu (skat. 32.–40. punktu iepriekš).

128. Turklāt īpaši zīmīgs ir fakts, ka lietas materiālos nav nekādu pazīmju, kas liecinātu par to, ka būtu kritizēts vai nosodīts veids, kādā tika risināta aizturētā medicīniskā problēma.

129. Pirmajā medicīniskās ekspertīzes ziņojumā un pieteikuma iesniedzējas iesniegtajā ekspertu atzinumā konstatēts, ka medicīniskās palīdzības novilcināšana bija liktenīga (skat. 59. un 95. punktu iepriekš).

130. Tādējādi Tiesa uzskata, ka policijas darbinieku uzvedība 1996. gada 29. janvārī no plkst. 3.00 līdz 5.00 un iestāžu reakcijas trūkums liecināja par to, ka tika pārkāpts valsts pienākums aizsargāt apcietinājumā esošu personu dzīvības.

131. Tātad šajā saistībā ir pārkāpts Konvencijas 2. panta 1. punkts.

C. Apgalvojumi par izmeklēšanas neefektivitāti

1. Pušu apsvērumi

132. Pieteikuma iesniedzēja uzskatīja, ka viņas dēla nāves apstākļu izmeklēšana nebija atbilstīga, jo iestādes neveica izmeklēšanu cita starpā par: aizturēšanas reģistrācijas datu *post hoc* viltošanu; ievainojumiem, kas nebija nāvējoši; policijas darbinieku dīvaino uzvedību laikā no plkst. 3.00 līdz 5.00; abu ārstu strīda iemeslu aptuveni plkst. 5.00; kā arī par to, ka pirmajā informācijā, ko pieteikuma iesniedzējas ģimene saņēma par A. Zabčekova nāvi, netika norādīts, ka jaunieci bija aizturēts.

133. Pieteikuma iesniedzēja uzskatīja arī, ka, pamatojoties uz tradicionālo saistību starp prokuroriem, izmeklētājiem un policiju, kā arī tolaik neesošo tiesu iestāžu uzraudzību saistībā ar lēmumiem neierosināt lietu, lēmējinstādes, kas atbild par policijas darbinieku sliktās izturēšanās izmeklēšanu, nebija pietiekami neatkarīgas un objektīvas.

Turklāt tas, iespējams, atspoguļoja plašāku sistēmu, ko ievērojušas starptautiskās organizācijas. Pieteikuma iesniedzēja atsaucās uz ANO Cilvēktiesību komitejas īpašā ziņotāja spīdzināšanas jautājumos ziņojumu (1997. gada 10. janvāra dokuments Nr. E/CN.4/1997/7), kura 9. punktā norādīts:

“Īpašais ziņotājs pauž bažas par biežajiem apgalvojumiem attiecībā uz policijas apcietinājumā esošu personu spīdzināšanu vai sliktu izturēšanos, kas dažkārt izraisa nāvi [Bulgārijā]. Retie disciplinārie pasākumi un izmeklēšanas, kuru rezultāts ir kriminālvajāšana, kā arī atbildīgo personu sekmīgas apsūdzības faktiskā neesamība, var tikai veicināt nesodāmības gaisotni. Viņš uzskata, ka valdībai būtu jāparedz pasākumi, lai

---

pastāvīgi nodrošinātu neatkarīgu uzraudzību attiecībā uz aizturēšanu, turēšanu apcietinājumā un pratināšanas praksi attiecīgajās tiesībsardzības iestādēs.”

134. Visbeidzot pieteikuma iesniedzēja apgalvoja, ka iestādes viņu vairākkārt nepareizi informējušas par izmeklēšanas gaitu un saviem novērojumiem un ka līdz 1997. gada februārim, vairāk nekā gadu pēc viņas dēla nāves, viņai nebija pilnībā pieejami lietas materiāli.

135. Valdība, atsaucoties uz daudzajiem pratināšanas gadījumiem, ekspertu ziņojumiem un citiem izmeklēšanas pasākumiem, apgalvoja, ka izmeklēšana bijusi ātra un rūpīga. Pieteikuma iesniedzējai bija nodrošināta iespēja iepazīties ar lietas materiāliem un iesniegt pārsūdzības un pieprasīt papildu izmeklēšanu. Viņas lūgums veikt ekshumāciju tika noraidīts pamatoti, jo bija skaidri konstatēts, ka A. Zabčekova ribas bija neskartas.

2. Tiesas atbilde

a) Vispārējie principi

136. Tiesa atkārti, ka pienākums aizsargāt tiesības uz dzīvību atbilstīgi Konvencijas 2. pantam kopā ar valsts vispārējo pienākumu atbilstīgi Konvencijas 1. pantam “[nodrošināt] ikvienam, kas atrodas [tās] jurisdikcijā, [šajā Konvencijā] minētās tiesības un brīvības”, nozīmē pienākumu veikt zināma veida efektīvu oficiālo izmeklēšanu, ja spēka izmantošana izraisījusi cilvēku nāvi. Izmeklēšanai jābūt arī pamatīgai, objektīvai un rūpīgai (skat. spriedumu lietā *McCann* un citi, minēts iepriekš, 49. lpp., 161.–163. punktu; lietu *Kaya/Turcija*, 1998. gada 19. februāra spriedums, *Reports of Judgments and Decisions* 1998–I, 329. lpp., 105. punktu; kā arī spriedumu lietā *Çakıcı/Turcija* [GC], Nr. 23657/94, 86. punktu, ECT 1999–IV).

137. Šādas izmeklēšanas galvenais mērķis ir panākt, lai tiktu efektīvi īstenoti vietējie tiesību akti, kuru mērķis ir aizstāvēt tiesības uz dzīvību, un tajos gadījumos, kad ir iesaistītas valsts iestādes vai struktūras, nodrošināt to pārskatbildību par nāves gadījumiem apstākļos, par kuriem ir atbildīga valsts (skat., piemēram, *mutatis mutandis*, spriedumu lietā *İlhan/Turcija* [GC], Nr. 22277/93, 63. punktu, ECT 2000–VII).

138. Lai izmeklēšana attiecībā uz gadījumu, kurā valsts iestādes tiek apsūdzētas nelikumīgā dzīvības atņemšanā, būtu reāla, parasti uzskata, ka personām, kas atbild par izmeklēšanu un to veic, jābūt neatkarīgām no notikumos iesaistītajām personām (skat., piemēram, lietu *Güleç/Turcija*, 1998. gada 27. jūlija spriedumu, *Reports* 1998–IV, 1733. lpp., 81.–82. punktu, un spriedumu lietā *Oğur/Turcija* [GC], Nr. 21594/93, 91.–92. punktu, ECT 1999–III). Tas nozīmē ne vien hierarhiskas vai institucionālas saistības neesību, bet arī praktisku neatkarību (skat., piemēram, lietu *Ergi/Turcija*, 1998. gada 28. jūlija spriedumu, *Reports* 1998–IV, 1778.–1779. lpp., 83.–84. punktu, kurā prokurors, kas izmeklēja meitenes nāvi iespējamā konfliktā, nebija neatkarīgs, jo pārāk paļāvās uz incidentā iesaistīto žandarmu sniegto informāciju).

139. Izmeklēšanai jābūt reālai arī tādā ziņā, ka pēc tās pabeigšanas jāspēj noteikt un sodīt vainīgās personas. Tas ir pienākums nevis rezultāta, bet gan līdzekļu ziņā. Iestādēm ir jāveic tām pieejamās pamatotās darbības, lai nodrošinātu pierādījumus saistībā ar starpgadījumu, cita starpā aculiecinieku liecības, tiesu medicīniskās ekspertīzes pierādījumus, vajadzības gadījumā veicot autopsiju, kas sniedz pilnīgu un precīzu informāciju par miesas bojājumiem, un nodrošinātu klīnisko datu, tostarp nāves cēloņu, objektīvu analīzi (skat., piemēram, saistībā ar autopsiju — spriedumu lietā *Salman*, minēts iepriekš, 106. punktu; saistībā ar

---

lieciniekiem — spriedumu lietā *Tanrikulu*/Turcija [GC], Nr. 23763/94, 109. punktu, ECT 1999–IV; saistībā ar tiesu medicīniskās ekspertīzes datiem — spriedumu lietā *Gül*/Turcija, Nr. 22676/93, 89. punkts, 2000. gada 14. decembris).

Izmeklēšanas nepilnības, kuru dēļ mazinās iespēja noteikt nāves cēloni vai vainīgo personu, var būt par pamatu slēdzienam, ka izmeklēšana neatbilst šim standartam.

140. Sabiedrībai jābūt pietiekamām iespējām veikt izmeklēšanas vai tās rezultātu kontroli, lai gan praktiski, gan teorētiski nodrošinātu pārskatatbildību, saglabātu ticamību, ka iestādes ievēro tiesiskumu, un novērstu jebkādas slepenas norunas vai iecietību pret nelikumīgām darbībām. Vajadzīgā sabiedrības kontroles pakāpe tiešām dažādos gadījumos var būt atšķirīga. Tomēr visos gadījumos procedūrā jāiesaista cietušā tuvie radnieki tiktāl, ciktāl tas ir vajadzīgs viņu likumīgo interešu aizsardzībai (skat., spriedumu lietā *Güleç*, minēts iepriekš, 1733. lpp., 82. punktu, kurā cietušā tēvs nebija informēts par lēmumiem neierosināt lietu; spriedumu lietā *Oğur*, minēts iepriekš, 92. punktu, kurā cietušā ģimenei nebija pieejami izmeklēšanas un tiesas dokumenti; kā arī spriedumu lietā *Gül*, minēts iepriekš, 93. punktu; attiecīgās tiesvedības pilnīgu apkopojumu skat. spriedumā lietā *McKerr*/Apvienotā Karaliste, Nr. 28883/95, 111.–115. lpp., ECT 2001–III).

b) Minēto principu piemērošana izskatāmajai lietai

141. Tiesa piekrīt valdībai, ka konkrētajā lietā tika veiktas vairākas izmeklēšanas darbības. Izmeklēšana sākās ātri, un iestādes savu darbu veica aktīvi. Tika veikta autopsija, vairākumu liecinieku nopratināja atkārtoti, tika rīkotas divas konfrontācijas un notikumu rekonstrukcija, kā arī tika savākti un analizēti citi saistītie pierādījumi.

142. Tomēr Tiesa norāda, ka autopsijā neregistrētie morfoloģiskie dati un “atsitiena radīta ievainojuma” esība vai neesība neļāva noteikt, kāds priekšmets varēja izraisīt galvaskausa lūzumu.

Turklāt ir ļoti zīmīgi, ka policijas darbiniekiem neviens nelūdza paskaidrot, kādēļ tika viltots aizturēšanas gadījumu reģistrācijas žurnāls, kādēļ viņi uzreiz neizsauca neatliekamo medicīnisko palīdzību vai kādēļ viņi, iespējams, sniedza nepatiesu informāciju Dr. Mihailovam. Šie ir ļoti svarīgi jautājumi, kas acīmredzami bija jāuzdod, veicot pārbaudes un konfrontāciju.

Notikumu rekonstrukcija, kas tika veikta 1996. gada 20. martā, neskaidru iemeslu dēļ attiecās tikai uz pakrišanas reižu skaitu un vietām, kurās A. Zabčekovs pakrita, mēģinot aizbēgt, un tika ignorēti notikumi, kas norisinājās policijas iecirknī, laiks starp jaunieša aizturēšanu un viņa ierašanos policijas iecirknī, kā arī laiks, kad viņš gulēja uz zemes ar roku dzelziem pieslēgts pie koka vai bija viens ar seržantu Mutafovu (C) un viņa draugu (D) (skat. 21., 26., 29.–40. un 68. punktu iepriekš).

Turklāt nav oficiālu datu par izmeklētāja laikus veiktu A. Zabčekova aizturēšanas vietas apmeklējumu Beli Lomas ielā. Vietu 1996. gada 29. janvārī, aptuveni plkst. 11.00, apmeklēja policijas darbinieks no tā paša policijas iecirkņa, kurā strādāja arī lietā iesaistītie policisti.

Visbeidzot, izmeklēšana bija vērsta tikai uz galvaskausa ievainojuma izcelsmi un rašanās laiku, un citām pēdām uz jaunieša ķermeņa tika pievērsta niecīga uzmanība.

Valdība nepaskaidroja šīs nepilnības.

---

143. Tiesa atsaucas arī uz saviem jau iepriekš konstatētajiem faktiem, ka, neraugoties uz policijas darbinieku aizdomīgo uzvedību, viņu liecība tika uzskatīta par pilnībā ticamu un ka, neņemot vērā abu tiesu medicīniskās ekspertīzes ziņojumu acīmredzamās pretrunas, varas iestādes nemēģināja noskaidrot atšķirības un atzina otrā tiesu medicīniskās ekspertīzes ziņojuma slēdzienu (skat. 120. punktu iepriekš). Patiesībā prokuratūras lēmumi izbeigt izmeklēšanu bija pamatoti tikai ar otrā tiesu medicīniskās ekspertīzes ziņojuma atzinumu par ievainojuma gūšanas laiku — atzinumu, kura pamatā bija apšaubāma analīze (skat. 79., 81., 84. un 88.–90. punktu iepriekš).

144. Tāpēc Tiesa uzskata, ka izmeklēšanai trūka nepieciešamās objektivitātes un pamatīguma, kas būtiski mazināja spēju noteikt A. Zabčekova nāves cēloni un atbildīgo personu identitāti. Tādējādi izmeklēšanas efektivitāti nevar novērtēt, pamatojoties uz ziņojumu, nopratināto liecinieku vai citu izmeklēšanas pasākumu skaitu.

145. Pieteikuma iesniedzēja apgalvoja, ka izmeklēšanas nepilnības viņas lietā radījusi vispārēja problēma saistībā ar to iestāžu neatkarības, objektivitātes un sabiedriskās atbildības trūkumu, kas veic izmeklēšanu par policijas darbinieku sliktu izturēšanos.

Tā kā šajos konkrētajos apstākļos Tiesa jau secināja, ka pieteikuma iesniedzējas dēla nāves apstākļu izmeklēšana nebija pietiekami objektīva un rūpīga, tā neuzskata, ka ir jāņem par šiem viņas sūdzības papildu punktiem.

146. Tiesa uzskata, ka ir pārkāpts Konvencijas 2. panta 1. punktā noteiktais atbildētājas valsts pienākums veikt efektīvu izmeklēšanu par A. Zabčekova nāves apstākļiem.

II. KONVENCIJAS 3. PANTA IESPĒJAMĀIS PĀRKĀPUMS

147. Pieteikuma iesniedzēja sūdzējās, ka pret viņas dēlu pirms nāves slikti izturējās. Viņa atsaucās uz Konvencijas 3. pantu, kurā noteikts:

“Nevienu cilvēku nedrīkst spīdzināt vai cietsirdīgi vai pazemojoši ar viņu apieties vai sodīt.”

148. Pušu apsvērumi apkopoti 103.–108. punktā iepriekš.

149. Kā norādīts iepriekš, Tiesa atzina, ka valdība nesniedza ticamu skaidrojumu par ievainojumiem uz A. Zabčekova ķermeņa.

Šie ievainojumi norādīja uz necilvēcīgu izturēšanos, pārkāpjot Konvencijas 3. pantā pieļauto bardzības robežu.

Tātad ir noticis minētā noteikuma pārkāpums.

150. Tiesa neuzskata, ka saskaņā ar 3. pantu būtu vajadzīgs atsevišķs slēdziens par izmeklēšanas nepilnībām (skat. spriedumu lietā *Mahmut Kaya*/Turcija, Nr. 22535/93, 120. punktu, ECT 2000–III), jo šis jautājums jau ir izskatīts atbilstīgi Konvencijas 2. pantam (skat. 132.–146. punktu iepriekš).

III. KONVENCIJAS 5. PANTA IESPĒJAMĀIS PĀRKĀPUMS

151. Pamatojoties uz Konvencijas 5. pantu, pieteikuma iesniedzēja apgalvoja, ka viņas dēla turēšana apcietinājumā naktī no 1996. gada 28. uz 29. janvāri bijusi nelikumīga, jo nebija likumīga aizturēšanas rīkojuma un tā nebija pienācīgi reģistrēta.

Konvencijas 5. panta attiecīgajās daļās ir noteikts šādi:

“1. Ikvienam cilvēkam ir tiesības uz brīvību un personas neaizskaramību. Nevienam nedrīkst atņemt brīvību, izņemot sekojošos gadījumos un likumā noteiktā kārtībā:

...

c) ja kāda persona tiek likumīgi arestēta vai aizturēta ar nolūku nodot viņu kompetentiem juridiskiem orgāniem, balstoties uz pamatotām aizdomām, ka šī persona ir pārkāpusi likumu, vai ja ir pamatots iemesls uzskatīt par nepieciešamu aizkavēt viņu izdarīt likumpārkāpumu vai nepieļaut viņa bēgšanu pēc likumpārkāpuma izdarīšanas;

...”

152. Pieteikuma iesniedzēja norādīja, ka bija absurdi uzskatīt, kā to darīja valdība, ka likumīgais 24 stundu laika ierobežojums turēšanai apcietinājumā policijas iecirknī sākas brīdī, kad ir noteikta aizturētās personas identitāte. Bulgārijas tiesību aktos šāda noteikuma nebija. Jebkura turēšana apcietinājumā bez rakstiska rīkojuma bija Likuma par valsts policiju 35. panta pārkāpums. Turklāt konkrētajā gadījumā policijas darbinieki A. Zabčekovu pazina uzreiz un uzrunāja viņu uzvārdā.

153. Valdība apgalvoja, ka laikā, kad A. Zabčkovs tika nogādāts policijas iecirknī, viņš nebija “aizturētais” Likuma par valsts policiju 35. panta nozīmē, jo viņa identitāte nebija zināma. Bija jānogaida, līdz viņš atskurbs, lai varētu viņu identificēt un nolemt, vai turēšana apcietinājumā ir nepieciešama. Tāpēc nebija nepieciešams rakstisks aizturēšanas rīkojums. Šādu rīkojumu nevar izdot attiecībā uz personu, kuras identitāte nav zināma.

Turklāt valdība norādīja, ka likumīgai aizturēšanai jebkurā gadījumā bija būtiski juridiskie nosacījumi: A. Zabčkovs tika aizturēts brīdī, kad viņš mēģināja zagt, un viņu nogādāja policijas iecirknī identificēšanai.

154. Tiesa atkārtoti, ka Konvencijas 5. panta 1. punktā minētie jēdzieni “likumīgs” un “likumā noteiktajā kārtībā” būtībā norāda uz valsts tiesību aktiem un nosaka pienākumu pakļauties tajos noteiktajām materiālajām un procesuālajām tiesību normām. Turklāt tajā prasīts, ka visos gadījumos brīvības atņemšanai ir jābūt saderīgai ar 5. panta nolūku, proti, aizsargāt personas pret patvaļu. Turklāt Tiesai jāpārlicinās, vai valsts tiesību akti paši atbilst Konvencijai, tostarp tajā paustajiem vai ietvertajiem vispārējiem principiem (skat. arī spriedumu lietā *Grauslys/Lietuva*, Nr. 36743/97, 39. punktu, 2000. gada 10. oktobris).

Personas neatzīta turēšana apcietinājumā ir Konvencijas 5. pantā ietvertu vissvarīgāko garantiju pilnīgs noliegums un vissmagākais šā noteikuma pārkāpums. Tādu datu neregistrēšana kā datums, laiks un apcietinājumā turēšanas vieta, aizturētā vārds un uzvārds, aizturēšanas iemesls un tās personas vārds, kura to veic, jāuzskata par nesaderīgu ar likumības prasību un Konvencijas 5. panta patieso mērķi (skat. lietu *Kurt/Turcija*, 1998. gada 25. maija spriedumu, *Reports*, 1998–III, 1185.–1186. lpp., 125. punktu, kā arī spriedumu lietā *Çakıcı*, minēts iepriekš, 104.–105. punktu).

---

155. Konkrētajā lietā netiek apstrīdēts, ka A. Zabčekova turēšana apcietinājumā nebija pamatota ar rakstisku rīkojumu, kā noteikts Likuma par valsts policiju 35. pantā. Pretēji valdības viedoklim šo noteikumu pieņemami nevar interpretēt kā noteikumu, ar kuru atļauj ieslodzīšanu bez likumīga rīkojuma, ja ir šaubas par aizturētā identitāti: šāda interpretācija ir pretrunā Konvencijas 5. panta pamatgarantijām, jo tas nozīmētu vispārēju atļauju turēt apcietinājumā personas, kuru identitāte nav noskaidrota. Turklāt konkrētajā gadījumā policijas darbinieki A. Zabčekovu pazina jau aizturēšanas brīdī.

Tāpēc pieteikuma iesniedzējas dēla turēšana apcietinājumā bija nelikumīga.

156. Pieteikuma iesniedzēja norādīja, ka, cenšoties noslēpt pašu dēla aizturēšanas faktu, pirmajā ģimenei sniegtajā informācijā par viņa nāvi nebija nekādas atsaucē uz šo ieslodzījumu (skat. 49. un 61. pantu iepriekš).

Tiesa konstatē, ka A. Zabčekova brīvības atņemšana sākotnēji netika reģistrēta un ka ieraksti reģistrācijas žurnālā policijas iecirknī vēlāk tika viltoti. Policijas darbinieku aizdomīgā uzvedība 1996. gada 29. janvārī no plkst. 3.00 līdz 5.00 ir vēl viens faktors, kas var likt secināt, ka noticis mēģinājums slēpt faktu, ka pieteikuma iesniedzējas dēls tika turēts apcietinājumā (skat. 30., 32.–40. un 41.–46. punktu iepriekš).

Tā kā šis mēģinājums konkrētajā gadījumā bija nesekmīgs, Tiesa neskatīs jautājumu par to, vai valstij jāatbild par neatzītu turēšanu apcietinājumā.

157. Lai konstatētu, ka A. Zabčekova ieslodzīšana uz vairākām stundām 1996. gada 29. janvārī bija valsts tiesību aktu pārkāpums un bija pretrunā Konvencijas 5. pantā noteiktajām prasībām par brīvības atņemšanas pienācīgu reģistrēšanu, Tiesai pietiek ar to, ka nebija rakstiska rīkojuma un viņa aizturēšana netika pienācīgi reģistrēta.

Tātad Konvencijas 5. panta 1. punkts ir pārkāpts.

IV. KONVENCIJAS 13. PANTA IESPĒJAMĀIS PĀRKĀPUMS

158. Saskaņā ar Konvencijas 13. pantu pieteikuma iesniedzēja sūdzējās par to, ka, iespējams, nebija pieejami efektīvi tiesiskās aizsardzības līdzekļi saistībā ar 2. un 3. panta pārkāpumiem. Konvencijas 13. pantā ir noteikts:

“Ikvienam, kura tiesības un brīvības, kas noteiktas šajā Konvencijā, ir pārkāptas, ir tiesības uz efektīvu aizsardzību no valsts institūciju puses, neskatoties uz to, ka pārkāpumu ir izdarījušas personas, pildot publiskos dienesta pienākumus.”

159. Pieteikuma iesniedzēja, atsaucoties uz savām sūdzībām, kas iesniegtas atbilstīgi Konvencijas 2. un 3. pantam, norādīja, ka kriminālizmeklēšana nebija efektīva. Viņa piebilda, ka konkrētajā laikā nebija attiecīga tiesiskās aizsardzības līdzekļa, ko izmantot pret prokurora lēmumu pārtraukt tiesvedību krimināllietā.

160. Valdība atsaucās uz saviem apsvērumiem atbilstīgi 2. un 3. pantam, kā arī norādīja, ka pieteikuma iesniedzēja varēja pieprasīt atļauju piedalīties kriminālizmeklēšanā saistībā ar sava dēla nāvi kā privātsūdzības iesniedzēja vai kā civilā prasītāja.

161. Konvencijas 13. pants garantē to, ka valsts līmenī jābūt pieejamam tiesiskās aizsardzības līdzeklim, ar kuru var panākt, lai pēc būtības tiktu ievērotas Konvencijā paredzētās tiesības un brīvības neatkarīgi no tā, kādā veidā tās varētu būt īstenotas valsts tiesību sistēmā. Tāpēc,

---

ievērojot 13. panta noteikumus, valsts līmenī tiek prasīts līdzeklis, kas ļauj izskatīt saskaņā ar Konvenciju iesniegtas “pierādāmas sūdzības” būtību un to atbilstīgi apmierināt, tomēr līgumslēdzējām valstīm ir piešķirta zināma rīcības brīvība attiecībā uz veidu, kādā tās ievēro no šā noteikuma izrietošos pienākumus saistībā ar Konvenciju. Konvencijas 13. pantā noteiktā pienākuma tvērumu ietekmē pieteikuma iesniedzējas atbilstīgi Konvencijai iesniegtās sūdzības būtība. Tomēr tiesiskās aizsardzības līdzeklim, kas prasīts 13. pantā, jābūt “efektīvam” ne vien teorētiski, bet arī praksē.

Ja runa ir par vienu vai vairāku Konvencijā garantētu tiesību pierādāmu pārkāpumu, cietušajam jābūt pieejamam mehānismam, ko izmantot, lai noteiktu valsts amatpersonu vai iestāžu atbildību šajā pārkāpumā. Turklāt attiecīgos gadījumos parasti kā daļai no iespējamās atlīdzības jābūt pieejamai kompensācijai par mantisko vai nemantisko kaitējumu, kas izriet no pārkāpuma (skat. neseno lēmumu T. P. un K. M./Apvienotā Karaliste [GC], Nr. 28945/95, 107. punktu, ECT 2001–V).

Nemot vērā tiesību uz dzīvības aizsardzības būtisko nozīmi, saskaņā ar 13. pantu aizdomīgos nāves gadījumos papildus kompensācijas maksājumam attiecīgi ir jāveic rūpīga un efektīva izmeklēšana, kas ļauj identificēt un sodīt tās personas, kas atbild par dzīvības atņemšanu, tostarp nodrošināt sūdzības iesniedzējam reālu piekļuvi izmeklēšanas procedūrai (skat. spriedumu lietā *Kaya*, minēts iepriekš, 330. lpp., 107. punktu; lietā *Ergi*, minēts iepriekš, 1782. lpp., 98. punktu; lietā *Salman*, minēts iepriekš, 123. punktu; kā arī spriedumu lietā *Velikova*, minēts iepriekš, 89. punktu).

162. Tiesa uzskata, ka pieteikuma iesniedzējai bija pierādāma prasība atbilstīgi Konvencijas 2. un 3. pantam saistībā ar viņas dēla nāvi un sliktu izturēšanos pret viņu un ka 13. panta nolūkā viņai attiecīgi bija jāspēj pašai izmantot efektīvus un praktiskus tiesiskās aizsardzības līdzekļus, ar kuriem var panākt atbildīgo personu identificēšanu un sodīšanu, kā arī kompensācijas piešķiršanu.

Tomēr situācijā, kad (kā šajā lietā un lietā *Velikova*, minēta iepriekš) kriminālizmeklēšana par aizdomīgu nāves gadījumu bija neefektīva, jo tā nebija pietiekami objektīva un pamatīga (skat. 141.–146. punktu iepriekš), un tāpēc tika mazināta jebkāda cita pieejama tiesiskās aizsardzības līdzekļa, tostarp valdības ierosinātā tiesiskās aizsardzības līdzekļa (pieteikuma iesniedzējas iespēja pievienoties kriminālprocesam kā civilai prasītājai) efektivitāte, Tiesa uzskata, ka valsts nav izpildījusi Konvencijas 13. pantā noteiktās saistības.

Tātad ir noticis minētā panta pārkāpums.

V. KONVENCIJAS 14. PANTA IESPĒJAMĀIS PĀRKĀPUMS

163. Atbilstīgi Konvencijas 14. pantam, saistot to ar 2., 3. un 13. pantu, pieteikuma iesniedzēja sūdzējās, ka policijas darbinieku un izmeklēšanas iestāžu attieksmi un darbības būtiski ietekmējis tas, ka policijas darbinieki viņas dēlu uzskatījuši par romu/čigānu tautības pārstāvi.

Konvencijas 14. pantā ir noteikts:

“Šajā Konvencijā minēto tiesību un brīvību īstenošana tiek nodrošināta bez jebkādas diskriminācijas — neatkarīgi no dzimuma, rases, ādas krāsas, valodas, reliģijas, politiskajiem vai citiem uzskatiem, nacionālās vai sociālās izcelsmes, saistības ar kādu nacionālo minoritāti, mantiskā stāvokļa, kārtas vai cita stāvokļa.”

---

164. Pieteikuma iesniedzēja uzskatīja par pārsteidzošu to, ka daži policijas darbinieki pat savos oficiālajos paziņojumos nespēja atturēties no A. Zabčekova nosaukšanas par “čigānu”. Viņa uzskatīja, ka atsauce uz viņas dēla izcelsmi, kā arī policijas un izmeklēšanas iestāžu darbības bija jāskata plašākā sistemātiska rasisma un naidīguma kontekstā, ko tiesībsardzības iestādes Bulgārijā bija paudušas atkārtoti. Šādu izturēšanos bija plaši dokumentējušas starpvaldību un cilvēktiesību organizācijas.

165. Valdība izteicās, ka nebija neviena pierādījuma par rasistiski motivētu iestāžu rīcību. Tas, ka dažās liecībās A. Zabčekovs tika nosaukts par “čigānu”, nebija šāds pierādījums.

166. Tiesa atkārti, ka “saprātīgi neapšaubāmu” pierādījumu var iegūt, ja līdzās pastāv pietiekami stingri, skaidri un saskanīgi secinājumi vai līdzīga neatspēkojama fakta prezumpcija (skat. 111. punktu iepriekš un tajā minēto judikatūru).

Tāpēc Tiesai jānovērtē visi attiecīgie fakti, tostarp jebkādi secinājumi, kas var izrietēt no vispārējās informācijas, kuru par iespējamo diskriminējošo izturēšanos sniegusi pieteikuma iesniedzēja.

167. Tiesa atgādina, ka lietas *Velikova* sprieduma 94. punktā tā izskatīja ļoti līdzīgu sūdzību un uzskatīja:

“Tiesa uzskata, ka pieteikuma iesniedzējas sūdzība par 14. panta pārkāpumu ir pamatota ar vairākiem nopietniem argumentiem. Tā arī norāda, ka atbildētāja valsts nesniedza ticamu skaidrojumu par S. Cončeva [*Tsonchev*] nāves apstākļiem un par iemesliem, kādēļ izmeklēšanā netika veikti daži būtiski un obligāti pasākumi, kas būtu varējuši izskaidrot notikumus [...].

Tomēr Tiesa atgādina, ka Konvencijā prasītais pierādījuma standarts ir “saprātīgi neapšaubāms pierādījums”. Tiesas rīcībā esošie materiāli neļauj tai saprātīgi neapšaubāmi secināt, ka S. Cončeva nogalināšanu un nozīmīgas izmeklēšanas trūkumu tās saistībā ietekmēja rasiski aizspriedumi, kā apgalvoja pieteikuma iesniedzēja.

Tāpēc 14. panta pārkāpums nav konstatēts.”

168. Tiesa uzskata, ka konkrētajā lietā pieteikuma iesniedzējas sūdzības arī ir pamatotas ar nopietniem argumentiem. Tomēr tā nevar secināt, ka ir sniegts saprātīgi neapšaubāms pierādījums.

Tātad Konvencijas 14. panta 1. punkts nav pārkāpts.

VI. KONVENCIJAS 41. PANTA PIEMĒROŠANA

169. Konvencijas 41. pantā ir noteikts:

“Ja Tiesa konstatē, ka ir noticis Konvencijas vai tās protokolu pārkāpums, un ja attiecīgās Augstās Līgumslēdzējas Puses iekšējās tiesību normas paredz tikai daļēju šī pārkāpuma seku novēršanu, Tiesa, ja nepieciešams, cietušajai pusei piešķir taisnīgu atlīdzību.”

A. Kaitējums

170. Pieteikuma iesniedzēja pieprasīja 19 050 euro (EUR) par nemantisko kaitējumu, proti, EUR 15 250 par sāpēm un ciešanām, ko radījis Konvencijā garantēto viņas dēla tiesību pārkāpums, un EUR 3800 par mokām, ko viņa pārcietusi saistībā ar sliktu izturēšanos pret viņas dēlu un viņa nāvi, kā arī iestāžu neatbilstīgo reakciju.

---

171. Valdība iebilda, ka tā kā Bulgārijas Kriminālprocesa kodeksa 362. panta 1. punkta 4. apakšpunktā paredzēta iespēja atsākt tiesvedību krimināllietā gadījumos, ja Eiropas Cilvēktiesību tiesa konstatējusi Konvencijas pārkāpumu, tad pieteikuma iesniedzējai — ja Tiesa konkrētajā lietā konstatētu pārkāpumu — civilprasība par kaitējumu būtu jāiesniedz, kad tiktu atsākta tiesvedību krimināllietā.

Turklāt valdība uzstāja, ka, ņemot vērā valsts ekonomisko situāciju, prasība ir pārmērīga. Pieprasītā summa 371 reizi pārsniedzot minimālo mēnešalgu. Pēc valdības domām, pieteikuma iesniedzējas ierosinātais salīdzinājums ar Turcijas lietām bijis nekorekts, jo Turcijā minimālā mēnešalga ir par 50 % augstāka nekā Bulgārijā.

Visbeidzot, valdība brīdināja par apdraudējumu, ko rada Tiesas piespriedās pārmērīgās summas.

172. Tiesa norāda, ka valdības norādītais Kriminālprocesa kodeksa noteikums attiecas uz tādu kriminālprocesa atsākšanu, kas izbeigti ar tiesas nolēmumu, turpretī pieteikuma iesniedzējas lietā izmeklēšana tika izbeigta ar prokuratūras lēmumu. Tāpēc nav skaidrs, vai saskaņā ar Kriminālprocesa kodeksu pēc Tiesas slēdziena konkrētajā lietā ir jāatsāk izmeklēšana.

Turklāt Konvencijas 41. pantā nav noteikts, ka, lai saņemtu taisnīgu kompensāciju, pieteikuma iesniedzējiem otrreiz jāizmanto visi valsts tiesiskās aizsardzības līdzekļi, ja viņi to jau ir veltīgi mēģinājuši savās sūdzībās pēc būtības. Šā noteikuma formulējums (ja tas attiecas uz iespēju saņemt kompensāciju atbilstīgi valsts tiesību aktiem) ietver noteikumu par jautājuma izskatīšanu pēc būtības saistībā ar taisnīgu kompensāciju (skat. lietu *De Wilde, Ooms and Versyp/Beļģija* (50. pants), 1972. gada 10. marta spriedumu, A sērija, nr. 14, 8.–9. lpp., 16. punktu).

Šajā ziņā Tiesa uzskata, ka hipotētisko iespēju, ka izmeklēšanu var atsākt daudzus gadus pēc pieteikuma iesniedzējas dēla nāves policijas apcietinājumā un pēc pirmās neefektīvās izmeklēšanas un ka pieteikuma iesniedzējai tad būs iespēja iesniegt civilprasību, kas būtu sekmīga tikai tad, ja jaunā izmeklēšana būtu rezultatīva, nevar saprātīgi interpretēt kā *restitutio in integrum* atbilstīgi valsts tiesību aktiem.

173. Tiesa, ņemot vērā savus spriedumus līdzīgās lietās (skat. spriedumu lietā *Velikova*, minēts iepriekš) un to, ka konkrētā lieta attiecas uz 17 gadus veca jaunieša nāvi policijas apcietinājumā, nospriež, ka prasība par nemantisko kaitējumu atzīstama pilnībā.

B. Tiesāšanās izdevumi

174. Pieteikuma iesniedzēja prasīja 3800 ASV dolāru (USD) par 95 stundām juridiskā darba atbilstīgi stundas likmei USD 40. Viņa iesniedza kopiju līgumam, kas noslēgts starp viņu un viņas advokātu, un darba stundu uzskaites tabulu.

175. Valdība uzskatīja, ka neparedzēto izmaksu līgums starp pieteikuma iesniedzēju un viņas advokātu bija “absurds” un ka USD 40 likme par stundu ir pārmērīga un pat amorāla, jo advokātiem ir pienākums palīdzēt cilvēkiem ar ierobežotiem finanšu resursiem.

176. Tiesa atkārti, ka atbilstīgi Konvencijas 41. pantam tiek kompensēti tikai tādi tiesāšanās izdevumi, kas tiek atzīti par faktiskiem un nepieciešamiem un kas ir pieņemami summas ziņā (skat. arī spriedumu lietā *Nikolova/Bulgārija [GC]*, Nr. 31195/96, 79. punktu, ECT 1999–II).

Tā arī norāda, ka valdība nav apstrīdējusi pieteikuma iesniedzējas advokāta iesniegto darba stundu uzskaites tabulu. Tiesa nekonstatē nekādas pazīmes, ka norādītais stundu skaits pārsniegtu faktiski paveikto juridisko darbu, kas bija jāveic, pārstāvot pieteikuma iesniedzēju.

Attiecībā uz stundas likmi USD 40 apmērā nav izvirzīta pretenzija, ka šī likme ir augstāka par likmēm, kuras prasa, piemēram, vadošie juridiskie uzņēmumi Bulgārijā.

Pieprasīto summu konvertējot eiro un atņemot summu EUR 762,25 (5000 Francijas franku), ko par juridisko palīdzību samaksāja Eiropas Padome, Tiesa nolemj, ka pieteikuma iesniedzējai par izmaksām un izdevumiem jāsaņem EUR 3500.

C. Standarta procentu likme

177. Saskaņā ar Tiesai pieejamo informāciju likumiskā procentu likme, kas Bulgārijā piemērojama prasījumiem, izteikta konvertējamā ārvalstu valūtā šā sprieduma pasludināšanas dienā ir 13,65 % gadā.

ŠO IEMESLU DĒĻ, TIESA

1. *nospriež* vienprātīgi, ka saistībā ar pieteikuma iesniedzējas dēla nāvi ir pārkāpts Konvencijas 2. pants;
2. *nospriež* vienprātīgi, ka saistībā ar to, ka iestādes laikus nenodrošināja medicīnisko aprūpi, ir pārkāpts Konvencijas 2. pants;
3. *nospriež* vienprātīgi, ka saistībā ar atbildētājas valsts pienākumu veikt efektīvu izmeklēšanu ir pārkāpts Konvencijas 2. pants;
4. *nospriež* vienprātīgi, ka ir pārkāpts Konvencijas 3. pants;
5. *nospriež* vienprātīgi, ka ir pārkāpts Konvencijas 5. pants;
6. *nospriež* vienprātīgi, ka ir pārkāpts Konvencijas 13. pants;
7. *nospriež* ar sešām balsīm pret vienu, ka nav noticis Konvencijas 14. panta pārkāpums;
8. *nospriež* vienprātīgi, ka
  - a) atbildētājai valstij triju mēnešu laikā no dienas, kurā spriedums atbilstīgi Konvencijas 44. panta 2. punktam ir kļuvis galīgs, ir jāizmaksā pieteikuma iesniedzējai šādas summas, kā arī pievienotās vērtības nodoklis, ja tas piemērojams:
    - i) EUR 19 050 (deviņpadsmit tūkstoši piecdesmit euro) par nemantisko kaitējumu;
    - ii) EUR 3500 (trīs tūkstoši pieci simti euro) par izdevumiem un izmaksām; un ka abas summas jākonvertē atbildētājas valsts nacionālajā valūtā atbilstīgi likmei, kas piemērojama norēķinu dienā;
  - b) pēc minētā trīs mēnešu perioda beigām un līdz šo summu samaksai jāmaksā procenti ar likmi 13,65% gadā;

---

9. *noraida* vienprātīgi pārējo pieteikuma iesniedzējas prasības daļu par taisnīgu kompensāciju.

Sagatavots angļu valodā un paziņots rakstveidā 2002. gada 13. jūnijā saskaņā ar Tiesas reglamenta 77. panta 2. un 3. punktu.

Ēriks Fribergs [*Erik Fribergh*],
sekretārs

Hristoss Rozakis [*Christos Rozakis*],
priekšsēdētājs

Saskaņā ar Konvencijas 45. panta 2. punktu un Tiesas reglamenta 74. panta 2. punktu šim spriedumam ir pievienots Dž. Bonello daļēji atšķirīgais viedoklis.

H. L. R.
E. F.

TIESNEŠA DŽ. BONELLO DAĻĒJI ATŠĶIRĪGAIS VIEDOKLIS

1. Es piekrītu saviem kolēģiem visos balsojumos, izņemot vienu. Es nepiekrītu vairākuma viedoklim, ka konkrētajā lietā nebija diskriminācijas aizlieguma pārkāpuma (14. pants).

2. Es uzskatu par īpaši uztraucošu to, ka Tiesa savā vairāk nekā piecdesmit gadus ilgajā neatlaidīgajā tiesas darbā līdz šai dienai nav konstatējusi nevienu pārkāpumu saistībā ar tiesībām uz dzīvību (2. pants), tiesībām netikt pakļautam spīdzināšanai vai citai pazemojošai vai necilvēcīgai attieksmei vai sodīšanai (3. pants), uz ko mudinājusi cietušās personas rase, ādas krāsa vai izcelsmes vieta [Komisija 1973. gadā paziņoja, ka “tādējādi atšķirīga izturēšanās pret personu grupu, pamatojoties uz rasi, var būt pazemojoša attieksme, ja atšķirīga izturēšanās cita iemesla dēļ neradītu šādu jautājumu” (Austrumāfrikas aziāti/Apvienotā Karaliste, Komisijas 1973. gada 14. decembra ziņojums, *Decisions and Reports* 78–A)]. Šķirstot Tiesas materiālus, neinformēts novērotājs varētu pamatoti secināt, ka vairāk nekā piecdesmit gadus demokrātiskajā Eiropā nav radušās aizdomas par rasismu, neiecietību vai ksenofobiju. Tiesas judikatūrā attēlotā Eiropa ir paraugs etniskai brālībai, kurā visdažādākās izcelsmes cilvēki apvienojušies bez sāpēm, aizspriedumiem vai savstarpējiem apvainojumiem. Konkrētā lieta apstiprina šos maldus.

3. Bieži un regulāri Tiesa atzīst, ka neaizsargāto minoritāšu locekļiem tiek atņemta dzīvība vai arī pret viņiem izturas slikti, pārkāpjot 3. pantu; taču nevienu reizi Tiesa nav konstatējusi, ka tas notiek saistībā ar viņu etnisko piederību. Kurdus, krāsainos, musulmaņus, romus un citus atkal un atkal nogalina, spīdzina vai sakropļo, taču Tiesa nav pārlicināta, ka šādai rīcībai ir saistība ar viņu rasi, ādas krāsu, valstspiederību vai izcelsmes vietu. Nelaiimes regulāri piemeklē nelabvēlīgā situācijā esošās minoritāšu grupas, taču tā ir tikai nejauša sakritība.

4. Šī aizvainojošā bēgšana no realitātes būtībā ir saistīta ar pierādāmu noteikumu, ko Tiesa pati sev ir izvēlējusies: “[...] Tiesa atgādina, ka Konvencijā prasītais pierādījuma standarts ir “saprātīgi neapšaubāms pierādījums”.” [spiedums lietā *Velikova/Bulgārija*, Nr. 41488/98, ECT 2000–VI]. Vairākums atzina, ka konkrētajā lietā “saprātīgi neapšaubāmi” netika konstatēti, ka 17 gadus vecā roma Angela Zabčekova nāvē pēc policijas darbinieku viņam velītās uzmanības viņa etniskā izcelsme bija “noteicošs faktors” tiem policijas darbiniekiem, kas sekmēja jaunā roma nokļūšanu pat taisnāko ceļu no Razgradas uz mūžību.

5. Šī nespēja noteikt saikni starp fizisku pāridarījumu un etniskumu novērojama neatkarīgi no tā, ka sarkanais brīdinājuma signāls par īpašu izturēšanos pret romiem Bulgārijas policijā, pārkāpjot 2. un 3. pantu, ir mirgojis neatlaidīgi un brīdinoši: šis ir trešais ar romiem saistītais nāves vai nežēlīgas izturēšanās gadījums, kurā iesaistīti Bulgārijas policijas darbinieki un kuru izskata Tiesa (skat. spriedumu lietā *Assenov* un citi un lietā *Velikova*). Starpvaldību organizāciju un cilvēktiesību grupu ziņojumi liecina, ka Bulgārijas tiesībsardzības dienesti var lepoties ar neapskaužamu pārkāpumu gadījumiem, kad rasu aizspriedumu dēļ notikusi sliktā izturēšanās pret romiem.

Organizācija *Amnesty International* tik precīzi, ka uzmetas zosāda, izklāstījusi policijas darbinieku īpašo noslieci cietsirdīgi izturēties pret romiem. “Daudzi policijas darbinieku veiktās piekaušanas un citu sliktas izturēšanās veidu upuri ir romi [...]. *Amnesty International* puda bažas Bulgārijas iestādēm par diviem citiem masu piekaušanas incidentiem policijas reidu laikā romu apdzīvotajās vietās, pieciem rasu vardarbības incidentiem, kuros romi netika pienācīgi aizsargāti, pieciem nāves gadījumiem aizdomīgos apstākļos un deviņiem spīdzināšanas un sliktas izturēšanās incidentiem, kuros bija divdesmit viens cietušais.”

Kā uzsvērts ziņojumā, “problēmu vēl vairāk sarežģī nesodāmības sistēma, ko izmanto tiesībaizsardzības iestāžu darbinieki, kas ir atbildīgi par šiem cilvēktiesību pārkāpumiem” [*Bulgaria, Shooting, Death in Custody, Torture and Ill-treatment* (“Bulgārija, šaušana, nāve apcietinājumā, spīdzināšana un slikta izturēšanās”). *AI Index*: EUR 15/07/96]. Attiecībā uz policijas darbinieku neaizskaramību pret apsūdzībām, organizācija *Amnesty International* piebilda, ka tai “bažas rada dominējošā policijas nesodāmība, jo Bulgārijas varas iestādes šādus incidentus konsekventi neizmeklē pienācīgi un objektīvi, tādējādi pakļaujot vēl lielākam rasistiskas vardarbības riskam visneaizsargātāko etnisko minoritāti Bulgārijā” [*AI Index*: EUR 01/06/97].

Citā ziņojumā uzsvērts, ka “Bulgārijas tiesībaizsardzības iestāžu darbinieki romus sita un pret viņiem citādi slikti izturējās”. Organizācija *Amnesty International* uzskata, ka vairākumā gadījumu šāda izturēšanās ir rasistiski motivēta, un pauž bažas, ka slikta izturēšanās pret romiem ir viena no lielākajām cilvēktiesību problēmām Bulgārijā [*Bulgaria: Concerns about Ill-treatment of Roma by Bulgarian Police* (“Bulgārija. Bažas par policijas darbinieku sliktu izturēšanos pret romiem”). *AI Index*: EUR 15/05/95].

6. Bažas paudušas ne tikai cilvēktiesību aizsardzības grupas. Uz šo problēmu norādījušas arī tādas starpvaldību organizācijas kā Eiropas Padome un Apvienoto Nāciju Organizācija. ANO Cilvēktiesību komisijas īpašais ziņotājs jautājumos par ārpusstiesas, tūlītēju vai patvaļīgu nāvessodu izpildi arī “pauž bažas par ziņojumiem, kas liecina, ka romu minoritātei piederošās personas [Bulgārijā] ir galvenie policijas vardarbības upuri, jo īpaši pārkāpumos saistībā ar tiesībām uz dzīvību” (1996. gada 25. janvāra ziņojums (E/CN.4/1996/4)). Alvaro Hilaroblesa [*Alvaro Gil-Robles*], Eiropas Padomes cilvēktiesību komisāra ziņojums par vizīti Bulgārijā 2001. gada decembrī arī pastiprina vispārējo uzskatu, ka romi šajā valstī ir nelabvēlīgā situācijā esoša un par mērķi padarīta minoritāte.

7. Arī publikācijā *Profession: prisoner. Roma in detention in Bulgaria* (“Profesija — ieslodzītais. Romi apcietinājumā Bulgārijā”) sīki dokumentētas Bulgārijas tiesībaizsardzības iestāžu darbinieku masveidā izmantotās rīcības sistēmas, ko veicina gandrīz automātiska nesodāmība [Eiropas Romu tiesību centrs, *Country Reports*, sērija Nr. 6, 1997. gada decembris].

8. Līdzīgus negatīvus novērtējumus par sistemātisku policijas brutalitāti pret romiem Bulgārijā pauduši un reģistrējuši citi cilvēktiesību uzraugi, piemēram, *Human Rights Project*, Bulgārijas Helsinku komiteja un *Human Rights Watch*.

9. Konvencijā nekur netiek prasīts “saprātīgi neapšaubāma pierādījuma” standarts, ko mūsdienās prasa cietušajam, lai pārliecinātu Tiesu par to, ka nāves vai sliktas izturēšanās iemesls bijis etniskais aizspriedums. Turpretī 32. pants sniedz Tiesai visplašāko iespējamo rīcības brīvību attiecībā uz Konvencijas interpretāciju un piemērošanu. Patiesībā Konvencijā prasīts pilnīgi pretējais — tās noteikumi būtu jāīsteno pilnībā. Visi uzdevumi, interpretējot Konvenciju, jāvērs uz to, lai nodrošinātu tajā deklarēto garantiju “vispārēju un efektīvu [...] atzīšanu un ievērošanu”, ja vien netiek sagrozīta tās nozīmīgās preambulas būtība un doma.

Tiesai jāpiemēro Konvencija tā, lai nodrošinātu “nevis teorētiskas vai iluzoriskas tiesības, bet praktiskas un efektīvas tiesības [lieta *Artico/Itālija*, 1980. gada 13. maija spriedums, A sērija Nr. 37]. Lai panāktu, ka aizsardzība pret rasu diskrimināciju kļūst iluzoriska un nefunkcionējoša, nevarētu izdomāt efektīvāku līdzekli, kā pieprasīt cietušajam standarta pierādījumu, kas citos civiltiesiskos strīdos nevienam citam netiek prasīts.

---

10. Tiesa nekad nav paskaidrojusi, un — vēl jo vairāk — pamatojusi, kādēļ pierādījumu standartam, ko piemēro pieteikuma iesniedzējam cilvēktiesību strīdos, jābūt līdzvērtīgam tam, ko pieprasa valstij, lai saņemtu drošu un uzticamu notiesājošu spriedumu krimināllietā. Citās lietās es neatbalstīju tādus standartus, ko es uzskatīju par juridiski nepārlicinošiem un praksē nesasniedzamiem; standartu, kas nodrošina vienīgi to, ka pat skaidrs un nepieļaujams cilvēktiesību pārkāpums paliek neskarts [spriedums lietā *Veznedaroğlu/Turcija*, Nr. 32357/96, 2000. gada 11. aprīlis]. Šī doktrīna atalgo vienīgi tos, kuri Konvencijai nekādi nebūtu jāatalgo.

11. Man ir skumji apzināties, ka saistībā ar pamataizsardzību pret rasu diskrimināciju Tiesa ir atpalikusi no citiem vadošiem cilvēktiesību tribunāliem. Amerikas Cilvēktiesību tiesa, piemēram, ir paredzējusi kopumā pieņemamākus standartus: “Starptautisko cilvēktiesību aizsardzību nedrīkstētu jaukt ar krimināltiesībām. Valstis neierodas tiesā kā atbildētājas par noziedzīgu rīcību. Starptautisko cilvēktiesību noteikumu mērķis ir nevis sodīt tās personas, kas ir vainīgas par pārkāpumiem, bet gan drīzāk aizsargāt upurus un nodrošināt to zaudējumu atlīdzināšanu, kas izriet no atbildīgo valstu tiesību darbībām” [spriedums lietā *Velásquez Rodríguez/Honduras*, Amerikas Cilvēktiesību tiesa, 1988. gada 29. jūlijs, 134. punkts].

12. Tāpēc arī ASV Augstākā tiesa darbojas saskaņā ar daudz efektīvākiem un lietderīgākiem principiem lietās, kurās, lai konstatētu rasu diskrimināciju, izmanto standartu un pierādīšanas pienākumu — pieteikuma iesniedzējam ir jāliecina par diskriminācijas pirmšķietamības jautājumu. Tiklīdz pieteikuma iesniedzējs pierāda to, ko mūsu Tiesas valodā varētu saukt par “pierādāmu prasību”, pierādīšanas pienākums tiek nodots atbildētājam, lai pārliecinātu tiesu par apšaubītās darbības likumīgumu un attaisnojumu [spriedums lietā *Griggs/Duke Power Co.* 401 ASV 424, 427 (1971. gads); spriedums lietā *McDonnell Douglas Corp./Green* 411 ASV 792, 802 (1973. gads)]. Šis sasniedzamais un taisnīgais pierādījuma līmenis šķiet gaismas gadu attālumā no “saprātīgi neapšaubāma pierādījuma”, kas kavē Eiropas cilvēktiesību aizsardzību jomās, kurās prioritātei vajadzētu būt visaugstākajam aizsardzības līmenim, nevis visaugstākajam pierādījuma līmenim.

13. Tik ilgi, kamēr Tiesa cilvēktiesību strīdos turpinās pieprasīt pierādīšanas standartu, lai gan piecdesmit gadu pieredze ir apliecinājusi, ka tas ir tikpat nereāli, cik neiespējami un neīstenojami, tā faktiski tikai vārdos turpinās atzīt garantijas, kuras nav neiespējams ievērot. Progress, manuprāt, iespējams, radikāli un radoši pārdomājot Tiesas pieeju, kas nodrošinās to šķēršļu nojaukšanu, kuri dažās svarīgās cilvēktiesību jomās padara Tiesu par nepiemērotu Konvencijas aizstāvi. Tiesa bieži bijusi gatava izaicinājumam izteikti neparastā veidā, un etniskās diskriminācijas jautājumos tai ar lepnumu vajadzētu paļauties uz savām celmlauža tradīcijām.

14. Prātā nāk dažādi labi izmēģināti veidi, lai sasniegtu jaunu un labāku līdzsvaru starp pieteikuma iesniedzēja prasībām un valsts prasībām. Viens no tiem ir pierādīšanas pienākuma nodošana tālāk. Šo mehānismu Tiesa jau ir sekmīgi izmantojusi gadījumos, kad alternatīva neļautu noteikt patiesību. Tā, piemēram, nāve vai ievainojumi policijas apcietinājuma laikā rada pieņēmumu (pamatojoties uz Tiesas judikatūru), kas pienākumu sniegt apmierinošu skaidrojumu nodod valstij [skat., piemēram, lietu *Assenov* un citi/Bulgārija, 1998. gada 28. oktobra spriedumu, *Reports of Judgments and Decisions 1998–VIII*, kā arī dažas Turcijas nesenās lietas].

15. Tādējādi arī Tiesa tālredzīgā lēmumā ir atzinusi, ka valdības nespēja sniegt informāciju, kas varētu būt pieejama vien tai, var būt par pamatu secinājumiem, ka pieteikuma iesniedzēja

---

sniegtās apsūdzības ir pamatotas [spriedums lietā *Timurtaş/Turcija*, Nr. 23531/94, ECT 2000–VI, kā arī lietā *Taş/Turcija*, Nr. 24396/94, 2000. gada 14. novembris].

16. Paļaušanās uz secinājumiem, juridiskiem pieņēmumiem un pierādīšanas pienākuma maiņa arī izrādījās izšķirošie faktori nesenajā lietā *Conka*, kurā Tiesa no pieteikuma iesniedzējiem nevis prasīja saprātīgi neapšaubāmus pierādījumus, ka viņu izraidīšana bija saskaņā ar kolektīvās izraidīšanas politiku, bet konstatēja pārkāpumu, sākot no siloģisma pretējās puses: “[Valsts iestāžu] veiktā procedūra neļāva tai [Tiesai] izslēgt visas šaubas, ka izraidīšana varēja būt kolektīva” [spriedums lietā *Conka/Belģija*, Nr. 51564/99, ECT 2002–I].

17. Pateicoties savai apbrīnojamajai juridiskās aktivitātes procedūrai Tiesa arī “radīja” koncepciju par 2. panta “procesuālo pārkāpumu” [lieta *McCann* un citi/Apvienotā Karaliste, 1995. gada 27. septembra spriedums, A sērija, Nr. 324], kā arī nesenāk — par 3. panta “procesuālo pārkāpumu” [spriedums lietā *Assenov* un citi, minēts iepriekš]. Tam pašam pamatojumam, kas konstatēts izmeklēšanas neveikšanā vai neatbilstīgā izmeklēšanā saistībā ar nāvi vai necilvēcīgu izturēšanos no valsts puses, šo garantiju “procesuālajam pārkāpumam” vajadzētu iedvesmot un pamatot secinājumu par 14. panta pārkāpumu saistībā ar 2. vai 3. pantu, ja nav veikta pienācīga izmeklēšana par iespējamo pārkāpumu.

18. Tādējādi Tiesas rīcībā ir ievērojams līdzekļu arsenāls, ar ko izjaukt strupceļu, kurš tai visā piecdesmit gadu darbības laikā ne reizi nav ļāvis nopelt nevienu rasu diskriminācijas darbību saistībā ar dzīvības atņemšanu vai necilvēcīgu izturēšanos. Ideālā gadījumā būtu atkārtoti jāapsver, vai pierādīšanas standarti nebūtu juridiski attaisnojamāki, salīdzinot ar pierādījumu pārsvaru vai iespējamības līdzsvaru. Manuprāt, alternatīvi būtu jāuzskata, ka tad, kad nelabvēlīgā situācijā esošas mazākuma grupas dalībniekam nodarīts kaitējums vidē, kurā rasu spriedze ir augsta un valsts likumpārkāpēju nesodāmība ir epidēmiska, pierādīšanas pienākums, ka darbība nav izraisīta etnisku apsvērumu dēļ, tiek nodots valdībai.

Turklāt 14. panta jomā, kā Tiesa to ir darījusi 2. un 3. panta gadījumā, tai vajadzētu izmantot savu doktrīnu par “procesuālo pārkāpumu”, ja dati liecina, ka nelabvēlīgā situācijā esošas minoritātes loceklim nodarītais ievainojums nav pienācīgi izmeklēts.

19. Tas palīdzētu Tiesai darboties saskaņā ar savu judikatūru, ka “(valdībai) būtu jāizvirza ļoti svarīgi apsvērumi, lai Tiesa uzskatītu par saderīgu ar Konvenciju atšķirību attieksmē, pamatojoties tikai uz valstspiederību” [*Gaygusuz/Austrija*, 1996. gada 16. septembra spriedums, *Reports*, 1996–IV].

20. Minēto, īsumā ieskicēto apsvērumu dēļ es uzskatīju, ka noteikti ir jābalso par Konvencijas 14. panta pārkāpumu.